

ME TEEMME YHDESSÄ UUTTA TUUSULAA

– PORMESTARIOHJELMASTA KOHTI KUNTASTRATEGIAA 2018-2021

TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA TOTEUTUSOHJELMAT 2018

Pormestariohjelmasta nousevien tavoitteiden, toimenpiteiden ja toteutusohjelmien etenemisestä raportoidaan osavuosikatsausten ja toimintakertomuksen yhteydessä laadittavassa strategiaraportissa. Strategiaraporttiin kootaan pormestariohjelman 9 päämäärän sekä niistä johdettujen tavoitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden ja toteuttamisohjelmien seuranta sekä arviointi.

Toimialat laativat seurannan kuvaamalla toimenpiteiden toteutuksen etenemistä pohjaan, joka on tallennettu kehittämisspäällikön Onedriveen. Linkki tiedostoon toimitetaan sähköpostitse toimialojen strategiavastaaville.

Pohjana toimii talousarvion tavoitetaulukko. Seurantapohja on kaikille toimialoille sama tiedosto ja sitä on mahdollista muokata useamman toimesta samaan aikaan. Kukin toimiala tekee muokkaukset seurantapohjaan omasta näkökulmastaan 11.9. mennessä.

Tehkää tekstimuokkaukset ja arviot etenemisasteesta väriä käyttäen (sote, kassi, ke-tek, konserni). Olethan huolellinen, että et poista muiden kirjoittamia tekstejä.

Toimialat voivat myös tallentaa tiedoston omalle koneelle/verkkolevylle tms. omaan käyttöön (esim. lautakuntia varten) ja muokata sitä haluttuun muotoon. Toimialan teksti on kuitenkin vietävä myös yhteisesti päivitettävään tiedostoon.

Toimenpiteiden etenemisastetta arvioidaan sille asetettua toteutusohjelmaa vasten seuraavalla asteikolla:

- 1= Toteutuksessa ei ole edetty tai toimenpide ei vaadi toimenpiteitä ko. toimialalta
- 2= Suunnitteluvaiheessa, on edetty hieman
- 3= Toteutus on aloitettu, ei vielä valmis
- 4= Toteutusvaiheessa lähellä valmistumista, ei vielä viimeistelty/käyttöön otettu
- 5= Toimenpide on toteutettu ja käyttöön otettu toteutusohjelman mukaan

Toimenpiteen etenemisestä kerrotaan kohdassa Selite. Mikäli toimenpiteessä ei ole edetty, tulee siitäkin kertoa lyhyesti kohtaan Selite. Kirjota kuvauksen yhteyteen myös etenemisastetta kuvaava numero (asteikko yllä).

Toimenpiteiden seurannat olisi hyvä käydä läpi toimialojen johtoryhmissä ennen niiden toimittamista kehittämisspäällikölle.

Kehittämisspäällikkö laskee keskiarvot toimenpiteiden toimialakohtaisista etenemisasteiden arvioista sekä muokkaa ja viimeistelee kuntatasoisen koosteen yhteiseen osavuosikatsaukseen.

Vesihuoltoliikelaitos ei raportoi kuntatasoisten vuositavoitteiden ja -toimenpiteiden etenemisestä, vaan seuraa itselleen asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Pormestariohjelmasta nousevien tavoitteiden, toimenpiteiden ja toteutusohjelmien etenemisestä raportoidaan osavuositarkastusten ja toimintakertomuksen yhteydessä laadittavassa strategiaraportissa. Strategiaraporttiin kootaan pormestariohjelman 9 päämäärän sekä niistä johdettujen tavoitteiden sekä niitä toteuttavien toimenpiteiden ja toteuttamisohjelmien seuranta sekä arviointi.

PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
1. Uusi Tuusula on kulttuuri-muutos	1.1 Lisäämme asukkaiden osallisuutta ja asukaslähtöisyyttä avoimella sekä moderneja vaikuttamis- ja osallistumismuotoja hyödyntävällä toiminnalla	- Vakiinnutamme kehittämisverkostojen toiminnan ja tuemme kuntalaisten omaehtoisia toteutuksia - Vahvistamme kunnan asiakaslähtöistä kehittämistä osallisuuden mallia ja menetelmäpakkia jalkauttaen, hyödyntäen ja toimintatapoja jatkuvasti kehittäen - Perustamme asukasraateja ja hyödynnämme kokemusasiantuntijoita kunnan toiminnan ja palveluiden kehittämisessä - Tutkimme asukasbarometrien käyttöönottoa - Kokeilemme ja otamme käyttöön uusia sähköisiä osallisuuden työkaluja - Osallistumme osallistuvan budjetoinnin tutkimushankkeeseen ja luomme kuntaan oman osallistuvan budjetoinnin toimintatavan - Teemme palvelulupauksen kunnan palvelutason varmistamiseksi - Otamme käyttöön kunnan uudistetun some-ohjeistuksen - Otamme asukkaat mukaan kunnan turvallisuussuunnitteluun	Etenemisaste: 4 - Some-ohje on otettu käyttöön ja koulutuksia ja opastusta järjestetty. Luottamushenkilöiden osalta viemättä käytäntöön. - Olemme ottaneet ja ottamassa käyttöön osallistuvan budjetoinnin toimintatavan kunnan eri toiminoissa. Osallistuvaa budjetointia varten on otettu käyttöön sähköinen alusta Decidim. Alustalla on kevään aikana ideoitu ja äänestetty kehittämisverkostoissa toteutettavista projekteista. Olemme kouluttaneet henkilöstöä osallistuvan budjetoinnin toimintatapoihin. - Alkuvuodesta järjestettiin 5 kuntalaisten iltaa kehittämisverkostojen alueilla. Iltoihin osallistui yhteensä noin 300 kuntalaista. - Kehittämisverkostojen ydintiimit ovat kokoontuneet suunnitellusti ja verkostojen projekteja on edistetty. Alkuvuodesta avautui mm. ikäihmisten korttelioluohuone Kalliopohjaan. Kehityshankkeiden toteuttamisen avuksi on palkattu määräaikainen yhteisöpuutarhuri. - Kulttuuri- ja museotoimen määrärahasta varattu summan osallistuvan budjetoinnin toimintaan käytetään vuonna 2018 kehittämisverkoston kautta tulneiden kulttuuri-ideoiden toteuttamiseen. - Osallistavaa budjetointia on kehitetty kerhotoiminnan kehittämisen kautta. Oppilaskunnat ovat ilmaisseet näkemyksensä minkälaisia kerhoja haluttaisiin ja seurat ja yhdistykset ovat tehneet tarjouksia kerhojen pitämisestä. - Alueellisen nuorisotyön yksiköt toteuttavat osallistuvaa budjetointia kaikissa viidessä yksikössä. Henkilöstö on osallistunut osallistuvan budjetoinnin koulutuksiin.

			• Etenemisaste 4: • Akuuttiosasto ja Kotiutus- ja kuntoutusosasto kohdentavat 2500 euron testamenttivarat potilaiden virkistystoimintaan osallistavan budjetoinnin toimintatavan mukaisesti. • Uudenmaan maakuntatasoisen ikäihmisten tehostetun kotikuntoutuksen toimintamallin pilotti jatkuu 31.10.2018 asti.
	1.2 Otamme rohkeita askeleita viestinnässä, markkinoinnissa ja kokeilutoiminnassa	• Uudistamme kunnan brändin • Hyödynnämme työntekijä- ja asukaslähtöisyyttä kunnan brändin vahvistamisessa • Hyödynnämme markkinoinnissa yhä enemmän Tuusulan sijaintia lentokentän läheisyydessä • Panostamme tonttimarkkinointiin tavoitellen näkyvyyttä alueellisissa ja valtakunnallisissa medioissa • Suoramarkkinoinnissa tontteja rakennusliikkeille ja toimijoille. • Parannamme kunnan työnantajakuvaa kehittämällä uusia rekrytointimateriaaleja ja uusia verkkomedioita hyödyntämällä. • Tuemme toimialarajat ylittävien ketterien kokeilujen ja projektien toteutusta sekä yhteistyötä eri tahojen välillä	Etenemisaste: 3 • Brändiuudistuksen kaksivaiheinen kilpailutus kumppanista on käynnissä ja brändityön on tavoite valmistua vuoden 2018 loppuun mennessä. • Markkinoinnissa on otettu huomioon mm. lentäjien ja lentokentän matkustajien tavoittaminen mainonnalla. • Tonttien suoramarkkinointi eri tahoille on johtanut Lahelanpelto II –alueella tonttivarauksiin ja kauppoihin. • Kunnan kehittämismyönteisyyttä ja työnantajakuva on rakennettu aktiivisella ja monikanavaisella viestinnällä. Myös paikallislehdissä on huomionnut kunnan kehittämissuunnan ja kertonut siitä lukijakunnalleen. • LAPE – hankkeen uusien toimintojen käyttöönottoa edistetään ketterien kokeilujen kautta. Tuusulassa ketteriä kokeiluja on toteutettu yhteistyössä perheiden terveyspalvelujen ja varhaiskasvatuksen kesken. • Alva -vaativa erityisopetus ja oppilashuolto projektia on viety eteenpäin sosiaali- ja terveystoimen ja kasvatus- ja sivistystoimialan yhteistyönä. • Etenemisaste 5: • Terveyspalvelut on tuonut aktiivisesti osaamistaan julki. Muun muassa Keski-Uusimaa lehdessä julkaistiin kiirevastaanotto toiminnan muutoksesta artikkeli 17.4.2018. • Suun terveydenhuolto mainostaa uutta implanttihoitopalveluaan (Cerec laite) • LAPE – hankkeen uusien toimintojen käyttöönottoa edistetään ketterien kokeilujen kautta. Tuusulassa ketteriä kokeiluja on toteutettu yhteistyössä perheiden terveyspalvelujen ja varhaiskasvatuksen sekä sivistystoimen yhteistyönä Etenemisaste 4:

		3v.-terveystarkastukset päiväko- dissa yhteistyössä varhaiskasvatuksen, neuvolan ja perheneuvolan kanssa on pilo- toitu. LAPE-Uusimaa hankekoordinaattorina arvioi toi- minnan vaikuttavuutta ja toimintamuodon maakunnallista käyttöönottoa loppuvuoden ai- kana. Etenemisaste 5 - Alva -vaativa erityisopetus ja oppi- lashuolto projektia on käynnistynyt sosiaali- ja terveys- toimen ja kasvatus- ja sivistystoimialan yhteistyönä Etenemisaste 3 - Digitaalisen Perhekeskus –mallin luominen yhdessä sosiaali- ja ter- veystoimen kanssa on käynnistetty
1.3 Vahvistamme ja li- säämme vuorovaikutteisuutta ja yhteistyötä mm. kump- panuussopimuksin yrittäjien, järjestöjen ja kuntalaisaktiivien kanssa	- Kehitämme kunnan vapaaehtois- toimintaa ja sen koordinoitua - Selvitämme kuntatasolla tilojen, avustusten ja mahdollisten mui- den tukimuotojen hallinnoinnin, pelisäännöt ja myöntämisen pe- rusteet - Yhdenmukaistamme harrastus- paikkojen maksut - Kokeilemme yhteisöllisen tilankäy- tön toimintamallia Kellokoski- talolla ja palkkaamme kouluisän- nän	Etenemisaste: 3 - Kouluisäntä on palkattu Kellokos- ken koululle huhtikuusta 2018 alkaen. - Tuusulan museoiden vapaaehtois- työ on käynnistynyt. Etenemisaste 5 - Käynnistimme koulukerhotyön yh- dessä kolmannen sektorin kanssa - Olemme suunnitelleet palvelu- verkkojen asukasillat
1.4 Otamme käyttöön sähköisen vuorovaiku- tuksen ja työntekemisen alustat, jotka mahdollis- tavat viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden, kuntalaisten ja muiden osallisten yhteistyön	- Hyödynnämme CaseM-sähköistä asianhallinnan järjestelmää maksi- maalaisesti ja sujuvoitamme sähköisiä kokouksia - Etenemme vaiheittain kohti säh- köistä arkistointia - Uudistamme ja pilotoimme digi- taalisia toimintatapoja sisäisessä työnteossa ja luottamuselinten toiminnassa	Etenemisaste: 3 - CaseM-asianhallintajärjestelmää hyödynnetään päätöksenteossa ja kirjaamisessa maksimaalisesti. Tie- donohjauksen osalta määrittelytyö jatkuu edelleen. - Henkilökunnalle on opastettu ja koulutettu valmistuneen pelikirjan mukaisesti digitaalisten työvälinei- den käyttöä. Kasvatus- ja sivistystoimen osalta täydentäviä linjauksia valmistellaan. Digitaali- sia työvälineitä on pilotoitu syksystä 2017 lähtien kasvatus- ja sivistystoimen lautakunnassa. Pilo- tointia jatketaan ja kokemuksia kerätään jatkokehittämisen suun- nitteluun. Keskitetyn asiakaspalvelun avaamisen yhtey- dessä uudistetaan sisäisiä prosesseja hyödyntäen digitaalisia työtapoja. - Rehtoreiden kokouksissa ja tiimi- työssä on hyödynnetty Skypeä ja Yammeria. - Sivistyksen toimiala käyttää pilvi- palveluita ja käyttöön on otettu kasvatuksen ja sivistyksen Face- book-sivut.

PORMESTARI-OHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
2. Kuntalaiset ja kuntalaisille järjestettävät palvelut ovat keskiössä (kuntalaiset arvostavat hyviä palveluita)	2.1 Järjestämme ja tuotamme kuntalaisten palvelut asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti uudistamalla toimintatapoja ja palveluiden tuottamistapoja digitalisaation keinoin	- Hyödynnämme Suomi.fi – palveluiden tarjoamia mahdollisuuksia - Otamme käyttöön sähköisiä lomakkeita kuntalaisten asioinnin helpottamiseksi - Avaamme keskitetyn asiakaspalvelusteen Hyrylässä ja luomme sähköiset palvelut huomioiden toimintamallin, joka avulla se palvelee kaikissa kuntakeskuksissa. - Laajennamme verkkomaksun käyttöönottoa ja laadimme suunnitelman mobiilimaksamisen ja verkkokaupan käyttöönotosta ja toteutamme ne suunnitelman pohjalta - Tarjoamme asukkaille mahdollisuuksia digi-taitojen kasvattamiseen. Kansalaisopisto perehdyttää kursseillaan etenkin ikäihmisiä monipuolisesti tietotekniikan ja älylaitteiden käyttöön sekä digitaaliseen asiointiin. - Jatkamme museokokoelmien digitointia tavoitteena saavutettavuus ja parempi näyttely-, opetus- ja yleisötoiminta. - Kehitämme verkkokirjastoa ja kirjaston sähköisiä aineistoja - Panostamme varhaiskasvatuksessa Diggaa mun digimatka-hankkeeseen. Kasvatamme digiosaamista koulutuksin, otamme käyttöön uutta laitteistoa sekä digitaalisen kasvun kansion ja varhaiskasvatussuunnitelman. - Valmistaudumme käyttöönottoon Apotti – asiakas- ja potilastietojärjestelmän	Etenemisaste: 3 - Keskitetty asiakaspalvelupiste TuusInfo avataan toukokuun loppupuolella Hyrylässä. Pisteessä on mahdollista saada tukea verkkoasiointiin. - Suomi.fi –palveluiden käyttöä jatketaan ja sähköisiä lomakkeita pilotoidaan ja testataan vuoden 2018 aikana. Ensimmäisenä on julkaistu kasvatus- ja sivistystoimen toimialan avustushakemuksista kaksi uudella toimintamallilla. - Verkkomaksun ja verkkokaupan pilotoinnin ja käyttöönoton suunnittelu on aloitettu, mutta se ei ole edennyt suunnitellusti. Siitä syystä välipalalippujen sähköisen myynnin kokeilu ei ole edennyt. - Uusi Kirkes-verkkokirjasto on otettu käyttöön 26.4.2018. Ettenemisaste. - Kirjasto on ottanut käyttöön uusia sähköisiä palveluja (sähköiset koelmahallintajärjestelmään aikakauslehdet ja virtuaaliset soitotunnit) ja laajentanut e-kirja kokoelmaa. - Museotoimi jatkaa kokoelmatietojen digitaalista tallentamista MuseumPlusRia-kokoelmatietojärjestelmään. - Diggaa mun Digimatka sai uutta rahoitusta ja hanke jatkuu. Rahoitusta on haettu robotiikka lainaamon perustamiseen. Etenemisaste: 5 Vastaanottopalvelut otti kesäkuussa 2018 käyttöön sähköisen hoidon tarpeen arviointijärjestelmän (Klinik). Järjestelmä otetaan käyttöön asteittain koko kuntayhtymän alueella 2019 aikana. - Kiirevastaanottoiminnan KiVa-malli otettiin käyttöön huhtikuussa. Toimintamuutoksen myötä kiireettömien lääkärivastaanottoaikojen saatavuus on parantunut ja potilaan läpikulkuaika Hyrylän akuuttivastaanotuspisteessä nopeutunut. KiVa mallissa hyödynnetään Klinik järjestelmän kautta saatavaa kysynnän ennakotietoa ja potilasasioinnissa käytetään chat- ja puhelinkontakteja. Etenemisaste 4

			- Tuusulassa käyttöön otetaan uusi Apotti-hankkeen mukainen asiakas- ja potilastietojärjestelmä suunnittelukaudella. Tuusulan Apotti-hanke osallistuu kehittämis- ja valmistelutyöhön kaikkien osa-alueiden, eli perusterveydenhuollon, suun terveydenhuollon että sosiaalihuollon tietojärjestelmien osalta. Vuoden 2018 aikana Tuusulan Apotti-hanke jaetaan pääprojekteihin, jotka ovat toiminnallisuus ja sisältö-, teknologian kehittäminen -, käyttöönotto- ja koulutusprojekti. - Rakennusvalvonnan digitoidun aineiston myyntipaikan Lupapiste-kaupan avaaminen on siirtynyt ja tavoitteena avata se loppuvuonna 2018. Etenemisaste 3 - Perhekeskus –mallia tehtäessä hyödynnetään digitaalista ympäristöä Etenemisaste 5 - Kasvatuksen ja sivistystoimissa on palkattu ICT-asiantuntija 1.8.2018
	2.2 Panostamme ennaltaehkäisevään toimintaan, jossa liikunta, kulttuuri ja yhdessä tekeminen ovat keskiössä	- Käynnistämme alueellisesti maksuttomia harrastekerhoja yhteistyössä seurojen ja yhdistysten kanssa - Kehitämme avointa kerhotoimintaa perhekeskuksissa ja kouluissa - Kehitämme kansalaisopiston toimintaa aktivoijana ja yhteisöllisyyden luojana opetushallituksen hankerahan voimin - Edistämme urheilukeskuksen monitoimihallihanketta ja määritämme kunnan roolin hankkeessa	Etenemisaste: 3 - Osallistuvaa budjetointia on kehitetty kerhotoiminnan kehittämisen kautta. Oppilaskunnat ovat ilmaisseet näkemyksensä minkälaisia kerhoja haluttaisiin ja seurat ja yhdistykset ovat tehneet tarjouksia kerhojen pitämisestä. - Osallistuvaa budjetointia on käytetty sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa. - Monitoimihallin suunnittelu on aloitettu. - Osana Lape-hanketta on käynnistetty perhekeskusmallin kehittäminen Tuusulassa. - Kerhotoiminnan kerhot on aloitettu syyslukukaudesta - Varhaiskasvatuksen kerhot avoimissa palveluissa alkavat syyskuussa 2018 - Kirjastoissa on käynnissä hankkeet: Kirjasto polkee ihmisten luo ja Vuoropuheluja kirjastossa
	2.3 Häivytämme kuntarajoja palveluissa ja yhteistyössä naapurikuntien kanssa	- Olemme osallisia ja aktiivisia Helsingin seudun ja Kuuma-alueen kuntayhteistyössä palveluiden kehittämiseksi - Ylläpidämme Vesilaitoksen varautumistoimia yhteistyössä naapurikuntien kanssa - Kehitämme vastaanottotoimintaa saatavuuden parantamiseksi mm. valinnanvapauskokeilun ja kotisairaalakokeilun avulla - Tuemme erityisryhmiä mm. avustajakeskustoiminnan käynnistyksellä 2018	Etenemisaste: 3 - KUUMA-kunnat ja Kuuden Sotekunnat ovat tehneet yhteistyötä alueellisen HYTE-työn mallin luomisessa. - Sivistystoimiala on mukana aktiivisesti Kuuma-Sivi yhteistyössä ja Kirkes-yhteistyössä. - Kuntayhteistyönä on valmisteltu vaativan erityisen tuen järjestämistä Kalliomaan koulussa. ”Markalla merkkareita” –hanke naapurikuntien museoiden kanssa käynnistynyt.

		• ”Jäällä työskentelemisen turvallisuus” –hanketta on edistetty • Yhteistyötä on tehty yläkoululaisien valmistavassa opetuksessa Järvenpään kaupungin kanssa. • Etenemisaste: 5 • Alueellinen Kotisairaalapilotti päättyi 31.12.2017. Toiminta jatkuu yli kuntarajojen ja sen keskitettyä koordinoitua edelleen kehitetään. • Osastopaikkojen optimaalisen käytön takaamiseksi KU-alueen kuntalaiset voidaan tarvittaessa jatkohoita missä tahansa alueen akuuttiosastolla. • Lääkäri/sairaanhoitaja vastaanottojen valinnanvapauskokeilu laajeni 1/2018 suun terveydenhuollon valinnanvapauskokeiluun. Kokeiluissa yli 1200 tuusulalaista on valinnut yksityisen palveluntuottajan palvelut. • Tuusulan kunta on liittynyt Keski-Uudenmaan Avustajakeskukseen 1.1.2018 alkaen • Hyrylän akuuttivastaanottopisteen remontin ajan (11/2018 – 2/2019) ambulanssilienne ohjataan Järvenpään JUST:n, jossa myös toteutetaan tarvittaessa akuutti-osasto-hoitajakso • Tuusulan kunta on liittynyt Keski-Uudenmaan Avustajakeskukseen 1.1.2018 alkaen • Katulupaohjeita ollaan yhtenäistämässä Järvenpään, Hyvinkään ja Riihimäen kanssa.
2.4 Korostamme lähipalveluiden merkitystä kunnan palveluverkossa myös tulevaisuudessa	• Lisäämme Tuusulaan kehitysvammaisten asumispalvelua omana toimintana käynnistämällä kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisyksikön • Toteutamme Kellokosken lähiliikunta- ja harrastuspaikan • Kehitämme uusia tapoja tuottaa lähipalveluita liikkuvana toimintana tai sähköisenä palveluna	Etenemisaste: 3 • Kellokosken lähiliikunta- ja harrastuspaikan suunnitelma on valmis, kilpailutus on käynnissä, toteutus lokakuun loppuun mennessä. • Etenemisaste: 2 • Kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisyksikön, Neitoperhon, osalta: tilat suunniteltu, rakennusurakkakilpailutus on käynnissä, tulevien asukkaiden alustavat valinnat on tehty ja muuttovalmennus alkanut. Toiminnan suunniteltu käynnistyminen on alkuvuodesta.
2.5 Varmistamme sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden sote-maakuntaudistuksessa yhtenä kunnan menestystekijänä	• Käynnistämme sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluiden järjestämistehtävän toteuttamisen Keski-Uudenmaan sote- kuntayhtymässä	Etenemisaste: 5 • Keski-Uudenmaan järjestämiskuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2018. • Vastaanottopalvelujen kiirevastaanottotoiminta uudistettiin palvelujen saatavuuden lisäämiseksi. •
2.6 Varmistamme Tuusulassa matalan kynnyksen	• Yhtenäistämme palveluiden kriteerit Keski-Uudellamaalla	Etenemisaste: 4

peruspalveluihin ja palvelut ovat kaikille kuntalaisille tasavertaiset.	järkeistämällä palvelutuotantoa heikentämättä palvelukokonaisuutta ja palvelun saatavuutta - Vahvistamme lapsiperheiden varhaisen tuen palveluita mm toimialarajat ylittävän perhekustoimintamallin avulla - Vahvistamme kotiin vietävillä tuetun asumisen palveluilla asiakkaan omaa aktiivisuutta ja itsenäistä selviytymistä kehitysvamma palveluissa, vanhuspalveluissa ja päihde ja mielenterveyspalveluissa - Siirrämme opiskeluhuoltolain mukaiset psykologi- ja kuraattoripalvelut osaksi kasvatus- ja sivistystoimea. Huomioimme siirron yhteydessä lakimuutoksen vaikutukset kuraattori- ja psykologipalveluihin ja vahvistamme oppilaan tuen organisointia.	- Opiskeluhuoltolain mukaiset psykologi- ja kuraattoripalvelut siirrettiin 1.1.2018 alkaen osaksi kasvatus- ja sivistystoimea. - Ohjaamotoiminta sai uudet tilat, jotka otettiin käyttöön tammi-kuussa 2018. - Valmistellaan koululaisten perhetyöntekijöiden siirtymistä osaksi kasvun ja oppimisen tuen yksikköä 1.1.2019 Etenemisaste: 5 - KU alueellinen fysioterapeuttinen suoravastaanotto toimintamalli aloitettiin yhtenäisin palvelukriteerein huhtikuussa. - Ikäihmisten Kotikuntoutuspilotti käynnistyi KU alueella yhteneväisin palvelukriteerein huhtikuussa. - Kuntayhtymän hallitus on hyväksynyt ikäihmisten kotihoidon ja palveluasumisen kriteerit - Kuntayhtymän hallitus on vahvistanut opioidiriippuvaisten korvaushoidon kriteerit ja lapsiperheiden kotipalvelun kriteerit - Kotikuntouttajien palvelulla on voitu vähentää mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen ostoja, hoitovuorokausien kertyi 4 % vähemmän kuin v. 2017. Ryhmätoimintaan osallistui 25, joista 13:lle pelkkä ryhmä on riittävä tukipalvelu. - Kuntayhtymässä on vahvistettu lapsiperheiden kotipalvelun kriteerit ja asiakasmaksut, jotka tulevat voimaan 1.8.2018 Etenemisaste: 4 - Vammaispalveluissa on meneillään kehittämistyö omaishoidon tuen, kuljetuspalvelujen ja henkilökohtaisen avun osalta. - Kehitysvamma palveluiden osalta omat tuetun asumisen ohjaajat aloittivat työnsä maaliskuussa, asiakkaita palveluiden piirissä on nyt 20. - Koululaisten perhetyöntekijöiden jäämisestä Uuteen kuntaan 1.1.2019 on päätetty. YT neuvottelut etenevät.
2.7 Huolehdimme kaikkien oikeudesta arvokkaaseen vanhuuteen	- Juurrutamme asiakasarvoa korostavaa toimintakulttuuria kouluttamalla, seuraamalla asiakaskokemusta, ja muuttamalla toimintatapoja Riihikodossa, kotiuttamis- ja arviointiyksikössä ja kotihoidossa. - Uudistamme kotihoidon toimintamallia siten että kotihoidon	Etenemisaste: 5 - Omaishoitajien terveystarkastukset ja vertaistukikuntoutus Kiljavan sairaalassa toteutuvat. - Tuusulan kotiutustiimitoiminta koordinoi, varmistaa turvallisen kotiutumisen ja tarvittavien tukipalveluiden toteutumisen

	henkilöstön ajankäyttö tehostuu ja asiakaskohtainen välitön työaika lisääntyy. Yhteistyössä K6-kuntien kanssa aloitetaan virtuaalikoitihoito -projekti, jonka avulla löydetään asiakastarpeita, joihin voidaan vastata kuvallisella etäohjauksella. Koko kotona asumista tukeva henkilöstö (kotihoito, kotiuttamis- ja arvioituyksikkö, Riihikodin lyhytaikaisyksikkö) koulutetaan Kunnon Hoitaja -koulutuksella, jonka tuottaa keinoja / tukea kuntouttavaan hoitotyöhön. • Turvaamme omaishoitajille vapaa- vuorokaudet ja monipuolisen sijaishoidon. • Tuemme omaishoitajien jaksamista säännöllisillä terveystarkastuksilla ja kuntoutuksella (Kiljava) • Turvaamme ikäihmisten asumisen omassa kodissa tai kodinomaisesti tutussa ympäristössä käynnistämällä valtuustokaudella uusimuotoista ja yhteisöllistä asu- miskokeilua mm ryhmäasumista Jokelassa ja Kellokoskella, myös suunnittelemalla yhteistyössä yhteistyökumppanien kanssa. • Huolehdimme riittävästä palvelu- asumispaikkojen määrästä kaikissa kuntakeskuksissa • Tehostamme kotiutumista ja tuemme kotona asumista vanhushpalveluissa. Uudistamme Kotiutus- ja arviointiyksikön sekä lyhytaikaisyksikön ja kotihoidon toimintamallit • Lisäämme omaishoitoa ja perhe- hoitoa palvelujen järjestämistapana vanhus- ja vammais- palveluissa. Osallistumme STM:n Kehitetään ikäihmisten koti- hoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa – hankkeeseen • Luomme vaihtoehtoisia palvelu- malleja yhdessä Tuusulan kunnan ja Yrjö ja Hanna-säätiön kanssa • Kehitämme ikäihmisten kulttuuri- sen hyvinvoinnin palveluita ja osallisuutta vanhustyön hank- keessa vuosina 2018-2021 • Järjestämme yhteistyössä järjestö- jen kanssa toimintamuotoja, joilla mm yksinäisyyttä voidaan lievittää ja pitää ikäihmiset henkisesti ja fyysisesti vireinä sekä sosiaalisesti aktiivisina.	sairaalahoidon jälkeen. Kotiutustii- mitoiminta käynnistyi kesäkuussa. • Koko vanhushpalveluiden henki- löstö on käynyt Ikäinstituutin Kunnon Hoitaja – koulutuksen • Tuusulan kotiutustii- mitoiminta käynnistettiin kesäkuussa. Selvi- tystyö kotiutustii- miton toiminnan integroimisesta alueelliseen sai- raalasta kotiutumisen palveluohjaukseen on käynnistetty kuntayhtymässä. Etenemisaste: 4 • Kotihoidon toimintamallin uudis- tamisessa on edetty toimeenpanoon vuoden 2018 ai- kana. Toimintamalli sisältää sekä johtamiseen että palvelun sisäl- töön liittyviä muutoksia. Tämän avulla kotihoidon henkilöstön ajankäyttö tehostuu siten, että asiakaskohtainen välitöntä työai- kaa on mahdollista lisätä. • Vireillä uusimuotoinen asuminen – hanke, joissa suunnitellaan se- nioriasuntoja Jokelaan ikäihmisten itsenäisen ja yhteisöllisen asumi- sen tueksi. • Perhehoidon osuutta palvelujen järjestämistapana on lisätty. Per- hehoidon sopivuus asiakkaalle kartoitetaan aina ennen muita pal- velumuotoja. • Kulttuurinen vanhustyö -hanke käynnistyy. Etenemisaste: 2-3 • Lähivuosina Riihikallion alueelle rakennetaan edelleen ikäihmisille suunnattua asumista. Tuusulan kunnan ja Yrjö ja Hanna-säätiön kesken syvennetään yhteistyötä muun muassa uusien palvelukon- septien löytämiseksi ja toteuttamiseksi. Tarkoitus on sel- vittää ikäihmisten yhteisöasumiseen tai perhehoi- toon soveltuvien asuntojen rakentamisen mahdollisuus. • Palveluohjausta, omaishoitoa ja perhehoitoa kehitetään osallistu- malla sekä järjestämiskuntayhtymän että hal- lituksen I&O-kärkihankkeiden kehittämistyöryhmiin. • Tuusulassa vanhushpalveluissa te- hostetaan kotona asumisen tukea, terveyspalveluyksiköistä ja erityi- sesti kotiutus- ja arviointiyksiköistä kotiutumista sekä kuntouttavan työotteen ja toimintakykyä ylläpi- tävän ja edistävän toimintamallin käyttämistä. Tehdyillä vanhussosi- aalityön tiimin vahvistuksilla voidaan edelleen nopeuttaa ko- tiuttamisprosessin kestoa.
--	---	---

PORMESTARI-OHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
3. Muuttotappiosta vahvaan kasvuun ja vakaaseen talouteen	3.1 Vahvistamme ja tasa-painotamme kunnan taloutta	- Pidämme toimintamenojen kasvun suunnittelukaudella enintään 1 % / vuosi - Kasvatamme kunnan yhteisöverotulojen kehittymistä aktiivisella elinkeinopolitiikalla: yhteisöverotulojen kasvu on yli 5,0% vuodessa koko taloussuunnitelmakauden ajan - Tehostamme ja yhtenäistämme edelleen kunnan hankintaprosesseja mm. luomalla yhtenäisen toimintamallin ja asiakirjat - Tehostamme sähköisen Clouidia-hankinta- ja kilpailutusjärjestelmän käyttöä siten, että kaikki hankinnat kilpailutetaan järjestelmällä - Päivitämme kunnan hankintaohjeet ja varmistamme hankintaosaamisen.	Etenemisaste: 3 - Toimintamenojen kasvua lisäävät v.2018 palkkaratkaisut. - Toimintamenojen ja yhteisöveron kasvua arvioidaan vuositasolla - Hankintojen malliasiakirjoja on laadittu. Hankintaprosessien kar-toitus, jonka pohjalta yhtenäistäminen tullaan toteutta-maan, on meneillään. - Cloudian käyttöä on tehostettu. - Pienhankintaohjeet ja kynnysarvot ylittäviä hankintoja koskevat oh-jeet. on päivitetty ja hyväksytty.
	3.2 Olemme kilpailukykyisiä verotuksen, taksojen ja maksujen osalta naapurikuntiin nähden		Etenemisaste:
	3.3 Hillitsemme velkaantumisvauhtia	- Hidastamme kunnan velkaantu-mistahtia; teemme suunnitelman 10 vuoden investointiohjelmasta ja jatkamme kunnan kiinteistöjen realisoitua. - Kokeilemme uusia, perinteisestä budjettirahoituksesta poikkeavia toteutus- ja rahoitusmuotoja in-vestointien toteutukseen.	Etenemisaste: 3 - Kunnallistekniikan investoinnit py-syvät lähivuosina vähintään samalla tasolla tai jopa nousevat. - Palveluverkkosuunnitelma on edennyt ja menossa päätöksente-koon marraskuussa. - Kasvatus- ja sivistystoimissa on laadittu 10 vuoden investointi-suunnitelma Etenemisaste 5 - Varhaiskasvatuksen palveluverkon kehittämissuunnitelma Etelä-Tuu-sulassa hyväksyttiin
	3.4 Mahdollistamme asu-kasluvun sekä työpaikkoja tuovien yri-tysten määrän kasvun ja kasvatamme maanmyyn-tituloja	- Painotamme työpaikkaintensiivi-syyttä työpaikka-alueiden tonttien luovutuksessa kasvattaaksemme kunnan työpaikkaomavaraisuutta - Ensimmäiset realisointiprojektin asemakaavat valmistuvat. Valmis-teltavat asemakaavat päätetään kaavoituksen työohjelmassa - Teemme raakamaahankintaa naa-purikuntien tapaan kohtuullisella hintatasolla, mikä toisaalta kasvat-taa mahdollista tuottoa sekä pitää tontinmyyntihintatason maltilli-sena. Keskitymme tonttituotannon kannalta merkit-tävimpiin hankkeisiin ottaen huomioon hankkeiden aikataulu-riskit esim. maanomistukseen liittyen.	Etenemisaste: - Aattolan kaavamuutosta on val-misteltu. - Kaavoitussuunnitelma 2018-2022 pohjautuu yleiskaava 2040:n val-misteluaineistoon. - Asuinrakentamisen tonttivaranto on hyvällä tasolla Hyrylässä ja Jo-kelassa kaikkien talotyyppien osalta. Kellokoskella on vielä va-jetta omakotitonteista, mutta näitä tuottava Linjapuisto II-asemakaava on hyväksytty, joskin käsittelyssä hallinto-oikeudessa. - Vähäisten kaavamuutosten edistä-miseksi on valmisteltu tehtäväkuvan muutos ja esite-tään lisäresurssia ovk I:n yhteydessä.

	• Laadimme kaavoitussuunnitelman yleiskaava 2040:n tai sen valmisteluvaiheen aineiston mukaisesti • Kaavoitamme ja ohjaamme asuntorakentamista siten, että voimme toteuttaa eri talotyyppejä eri rahoitusmalleja käyttäen erilaisille asukasryhmille. • Toimimme joustavasti resursoinnin osalta ja teemme lisäpanostuksia kesken budjettikauden, mikäli tämä edistää akuuttiin tonttipulaan vastaimista.	
3.5 Tuemme kunnan kasvua joukkoliikenteeseen panostamalla	• Suunnittelemme kuntalaisia paremmin palvelevat joukkoliikenteen linjastot vuosien 2017 ja 2018 aikana yhteistyössä HSL:n ja asukkaiden kanssa. Pidämme tärkeänä asiakaskokemuksen ja asiakasymmärryksen korostumista palveluiden suunnittelussa. • Viestimme kunnan tavoitteista ja tarpeista HSL:n suuntaan ja pyrimme vaikuttamaan heidän suunnitteluperiaatteisiin. • Keskitymme voimakkaammin vaihdollisten joukkoliikennematkojen sujuvuuteen, jotta voimme varmistaa laadukkaat, sujuvat ja turvalliset vaihtoyhteydet ja –paikat. • Tutkimme Ruskeasannan aseman mahdollista käyttöönottoa yhdessä HSL:n kanssa. • Markkinoimme aktiivisesti joukkoliikenteen mahdollisuuksia yhteistyössä HSL:n kanssa ja kasvatamme sekä nykyisten asiakkaiden joukkoliikenteen käyttöä että uusien asiakkaiden määrää. • Ohjaamme liikenteen kasvun joukkoliikenteeseen, kävelyn ja pyöräilyn. Maankäytön tiivistyminen edesauttaa kestävien kulkumuotojen toimivuutta ja edistää niiden kilpailukykyä. • Edistämme yhteistyössä HSL:n, kuntien ja valtion kanssa liityntäpysäköintipaikkojen toteuttamista polkupyörille ja henkilöautoille raiteliikenteen asemille ja muihin joukkoliikenteen solmupisteisiin. • Lisäämme vähäpäästöisen liikenteen osuutta joukkoliikenteessä kunnan kestävän kehityksen-arvon mukaisesti	Etenemisaste: 3 • Joukkoliikenteen mahdollisuuksista on viestitty aktiivisesti kunnan siirtyessä HSL:ään. Viestimistä tulee jatkaa onnekkaasi. • Tuusulan kunnan joukkoliikenteen palvelutasomäärittely 2018-2021 sekä Tuusulan linjastosuunnitelma 2019 ovat parhaallaan lausunkierroksella. • Uusia joukkoliikennereittejä hyödynnetään oppilaskuljetuksissa. • HSL koululaislippujen lataaminen siirtyy Tuusinfoon, mikä varmistaa paremman saavutettavuuden kuntalaisille.
3.6 Parannamme Tuusulan sisäistä liikennettä käyttäen uusia älysovel-luspohjaisia malleja, liikkumisen palveluna (MAAS)-toimintamalleja	• Kehitämme uusia liikkumisen tapoja yhteistyössä HSL-kuntayhtymän kanssa työmatkaliikenteeseen, kunnan keskustan väliseen liikenteeseen, poikittaisliikenteeseen ja rajojen yli	Etenemisaste 4 • Käynnissä on pyöräilyn edistämisen hanke ja pyöräilybrändin laadinta ketekin koordinoimana yhteistyössä eri toimialojen kesken.

	ja kutsuohjatun liikenteen mahdollisuuksia kaikenikäisten liikkumisen mahdollistamiseksi	naapurikuntiin liikkumiseen mm. syöttöliikenteenä asemille - Pilotoimme liikkumisen palveluna (MaaS) HSL:n tai muun kumppanin kanssa - Suunnittelemme ja toteutamme liikkumisen ekosysteemin Hyrylän alueelle. Myöhemmässä vaiheessa teemme suunnitelmat Kellokosken, Jokelan ja haja-asutusalueiden osalta	Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön Muksubussit elokuussa 2018
	3.7 Tuemme kylien täydennysrakentamista ja luomme samalla edellytyksiä tämänhetkisten asukkaiden liikenneyhteyksien parantamiselle		
	3.8 Pyrimme vaikuttamaan siihen, että raideliikenteen vuoroja lisätään pääradalle (lisäraideparin valmis-tuttua) ja lakkautetut seisakkeet palautetaan – asiakaspohjan laajentaminen		
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELO 2018
4. Tehokas kaavoitus ja linjakas maapolitiikka ovat kasvun perusta	4.1 Edistämme kunnan kasvua mahdollistamalla monipuolisen asumisen ja vireän elinkeinotoiminnan	- Tarjoamme kunnan tyhjänä olevia kiinteistöjä pop up- ja väliaikaistointintaan - Kokoamme luettelon kunnan vapaista kiinteistöistä, niiden elinkaaresta ja luomme kriteeristön ja hinnaston luovutuksen perusteista - Tuemme ja olemme mukana synnyttämässä uudenlaista yrittäjyyttä ja toimimme kokeilualustana esimerkiksi hackathoneissa - Toimimme pilottialustana yrityksille. Kehitämme mm. tilojen ajanvarausohjelmaa yhteistyössä	Etenemisaste: 2 Olemme käynnistämässä projektia tilojen varaamisen helpottamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi.
	4.2 Jatkamme kunnan maapolitiikassa nykyisellä maapoliittisella ohjelmalla	Hiomme maapoliittisen ohjelman muotoiluja saadun palautteen perusteella. Viestimme, että mahdolliset muutokset eivät tuo olennaisia muutoksia itse maapolitiikkaan eikä maan hintatason voi olettaa nousevan.	
	4.3 Jatkamme raaka-maan hankintaa kasvun ja täydennysrakentamisalueilta.	- Panostamme erityisesti yleiskaava 2040:ssä osoitettuihin ensimmäisen kauden alueisiin maanhankinnan osalta. - Sovimme maanhankintaneuvotteluille ajallisen takarajan, jonka jälkeen sovelletaan MRL:n mahdollistamaa keinovalikoimaa maakauppojen toteutumiseksi	
	4.4 Tehostamme kaavoitusta resursseja	Kehitämme toimintaa ohjelmoiden aiempaa paremmin	Etenemisaste: 3

lisäämällä ja toimintaa kehittämällä.	kaavahankkeen vaiheet sekä lähtötietoselvitysten laatimisen että kuntakehityksen ja tekniikan toimialan sisäisen ja toimialojen välisen yhteistyön osalta. • Merkittävistä kaavahankkeista tehdään projektisuunnitelma	• On otettu käyttöön hankekortit. Järjestetään valmistelijoiden sisäisiä aloituspalavereja tiedonkulun parantamiseksi.
4.5 Selvitämme ja parannamme kylien täydennysrakentamisen edellytyksiä yleiskaavatyön yhteydessä.	• Uudistamme osayleiskaavojen mitoitusta ja rakennusjärjestystä, sillä yleiskaava 2040 on edelleen taajamien ulkopuolisilta alueilta hyvin yleispiirteinen.	Etenemisaste: 4 • Rakennusjärjestys on uusittu. Laaditaan selvitystä osayleiskaavojen mitoituksen uudistamisen mahdollisuuksista.
4.6 Laitamme alulle Itäisen ohikulkutien työpaikkarakentamisen.	• Laadimme Sulan työpaikka-alueen asemakaavan ja myymme ensimmäiset tontit alueelta • Laadimme Rykmentinpuisto III –asemakaavan käyden markkinavuoropuhelua sijoittajien kanssa hankkeista • Teemme kohteista mielenkiintoisia työpaikka-alueiden brändäyksen avulla. • Suunnittelemme alueet yhdessä investoijien ja alueelle sijoittuvien yritysten kanssa.	Etenemisaste: 3 • Sulan työpaikka-alueen asemakaavaehdotus on valmisteltu. • Rykmentinpuisto III –asemakaava on tullut vireille.
4.7 Keskitämme kunnan kasvun pääasiassa keskusta-alueille samalla panostaen merkittävästi elinympäristön laatuun	Hyrylä • Tiivistämme Hyrylää ja sen kaupallisia palveluja ja kehitämme keskustaa Tuusulanväylän molemmin puolin häivyttämällä tien jakavaa vaikutusta • Panostamme Hyrylän nykyisen keskustan viihtyvyyteen ja siisteyteen niin ympäristöä parantamalla kuin toimintaa, tapahtumia synnyttämällä yhteistyössä asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. • Edistämme Hyrylän keskustan asemakaavoitusta joko hankekaavoituksena tai kunnan omistamien kiinteistöjen osalta mahdollisuuksien mukaan asemakaavamuutoksia tehden määräyksiltään väljiksi, jolloin tontinluovutuskilpailuissa esitetyt ratkaisut voidaan toteuttaa muuttamatta asemakaavaa. • Hyväksymme Suutarintien asemakaavan muutoksen. • Valmistelemme entisen seurakuntakeskuksen tontin ja vanhan ostoskeskuksen alueen tontin asemakaavan muutoksia. • Valmistelemme kirjaston viereisen alikulun uusimisen suunnitelmia ja käymme neuvottelut ELY-keskuksen kanssa sopien toteutuksesta. Teemme päätöksen hankkeen jatkosta selvitettyämme kansirakenteen toteutusmahdollisuuden ja -tarpeen. • Ratkaisemme Hyrylässä vanhan paloaseman (puretaan 2018), Hyrylän ostoskeskuksen ja	Etenemisaste3 • Monio-hankkeen toteutusta on valmisteltu. • Monio on elinkaarikilpailuksessa • Kirkonkylän koulun kampuksen, Etelä-Tuusulan päiväkodin ja Riikikallion koulun suunnittelu on käynnistetty • Hyrylän kaupallisen palveluverkon tavoite on linjattu valtuustossa. Liikekeskuksen vaihtoehtoisten sijaintien osalta on valmisteltu arviointoja. • Suutarintien asemakaavan muutosehdotus on saatu julkisesti nähtäville. • Korttelin 8067 (ent. seurakuntakeskuksen tontti) asemakaavan muutos on tullut vireille. • Hyrylän keskustan yleissuunnitelman eteneminen odottaa päätöstä mm. liikekeskuksen sijaintiin liittyen. • Jokelan keskusta-alueella ei ole vireillä asemakaavamuutosta. Konduktöörinkujan asuinkerrostalohankkeesta on valmisteltu yhteistyösopimusta rakennusliikkeen kanssa. • Kellokosken sairaala-alueen uusioikäytön suunnittelu ei ole edennyt.

		toriympäristön ja Tuuskodon alueen tulevan käytön. • Hyväksymme Hyrylän keskustan yleissuunnitelman. • Hyväksymme uuden kunnantalon toteutusmallin. Jokela • Kehitämme Jokelaa puutarhakau-punki-idean pohjalta niin, että asemaseudun ympäristö saadaan rakentumaan ottaen mukaan lam-pien vesielementit ja niiden virkistyskäyttö. Säilytämme lam-pien ranta-alueet virkistysalueina. Kellokoski • Kehitämme Kellokoskea yhteen sovittaen sairaala-alueen ja kes-kusta kehittymisen ja liitämme siihen Keravanjoen virkistyskäytön parantamisen. • Jatkamme neuvotteluja Ruukin pi-laantuneiden maa-alueiden puhdistamiseksi kiinteistön omis-tajan ja valtion viranomaisten kesken.	
	4.8 Parannamme Tuusu-lanjärven ja Tuusulanjoen virkistys-käyttöä ulkoilureitein ja tekemällä uimarannat molemmille puolille jär-veä huomioimalla Tuusulanjoelle tehdyt ui-mapaikat.	• Edistämme maakuntajärvemme Tuusulanjärven sekä Tuusulanjoen virkistyskäyttöä, sen saavutetta-vuutta ja roolia vetovoiman rakentamisessa Tuusulanjärven kulttuuriyhteisöineen. • Nostamme Tuusulanjärven kehit-tämisen yhdeksi uuden kuntastrategian kehittämisohjel-mista • Otamme huomioon vesistöjen merkityksen tärkeänä osana kes-kustojen vetovoimatekijöitä. • Laadimme rantojen kehittämisen yleissuunnitelman ja Tuusulanjär-ven ja –joen virkistyskäyttöä lisäävät hankkeet toteutetaan laa-dittavan yleissuunnitelman mukaisesti. • Tuusulanjärven eteläpään ranta-reitit (sekä läntinen että itäinen) suunnitellaan vuonna 2018 ja to-teutukset käynnistyvät • Jatkamme työskentelyä ranta-alu-eiden suunnittelun ohjausryhmässä tai uuden kehittä-misohjelman mukaisella ryhmällä. • Varaudumme Sarvikallion kehittä-missuunnitelman toteutukseen yhteistyössä Uudenmaan virkistys-alueyhdistyksen kanssa	Etenemisaste: 4 • Visit Tuusulanjärvi hop on hop off -bussi aloittaa liikennöinnin Tuu-sulanjärven ympäri 15.5. • Tuusulanjärven ja –joen ranta-alu-eiden kehittämiseen on varattu vuodelle 600 000 €. Tänä vuonna suunnittelussa olevia toteutetta-via kohteita ovat Fjällbon puisto (toteutuksessa), Sarvikallion ulkoi-lualue (rakentaminen syksyllä), Etelärannan esteetön lintutorni-reitti (suunnittelussa). Tämän lisäksi suunnittelussa on useita kohteita kuten kelluva rantareitti Tuuskodon edustalle. Kevyen lii-kenteen väyliä täydennetään järven itäpuolella Rantatien ja Kirkkotien välisellä rantaosuudella. • Tuusulanjärven kehittäminen on yksi kuntastrategian kehittämisoh-jelmista. • Vesistö ja yhteydet rannoille huo-mioidaan suunnittelussa. • Yleissuunnitelma on aloitettu yh-tenäisen ulkotilaohjeen muodossa. • Tuusulanjärven rantaan sijoittu-vasta kevyen liikenteen reitistöä Ilmari Kiannon polku on valmistu-nut, Tuuskoto-Kotuntie osuus on rakenteilla ja Kotuntie-Gustave-lund suunnitteluprosessissa, Toteutussuunnittelu aloitetaan, kun reitistä on päästy sopimuk-seen maanomistajan kanssa. • Tuusulanjärven kehittämisen oh-jausryhmä on kokoontunut kolme

			kertaa vuoden 2018 aikana ja työskentelyä jatketaan tiivisti. Sarvikallion kehittämissuunnitelma on valmistunut ja toteutusta suunnitellaan. Toteutuksen on tarkoitus alkaa elokuussa 2018.
	4.9 Etsimme aktiivisesti tapoja, joilla uudisrakentamisen ja kasvun tarpeet sopeutetaan olemassa olevaan rakennuskantaan ja maisemaan niin, että sekä vanha että uusi saavat lisäarvoa toisistaan		Etenemisaste: 4 Kasvatus- ja sivistystoimialan 10 – vuoden investointiohjelma huomioi väestön kasvun ja kasvusuunnat, jolloin palvelut ovat paremmin saavutettavissa.
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
5. Vireä yritystoiminta tuo työtä, hyvinvointia ja uusia asukkaita	5.1 Rakennamme Tuusulan elinvoiman ja hyvinvoinnin perustan viireille, elinvoimaiselle yritystoiminnalle		
	5.2 Kasvatamme kunnan työpaikkaomavaraisuutta	- Asemakaavoitamme yleiskaava 2040:ssä osoitettuja työpaikka-alueita ml. Sulan työpaikka-alue ja Rykmentinpuisto III - Laajennamme Kelatien tp-alueetta - Edistämme voimakkaasti Focus-alueen kaavoitusta ja toteutusta	Etenemisaste: 3 - Sulan asemakaavaehdotus on valmisteltu, neuvotteluja on käyty maanomistajien kanssa. Rykmentinpuisto III –asemakaava on tullut viireille. - Kelatien tp-alueen asemakaavaehdotus on käsitelty kuntakehityslautakunnassa, jonka jälkeen on neuvoteltu maankäytösopimuksesta ja tarkennettu mm. hulevesiratkaisua. - Focus-liikekeskuksen asemakaavaehdotusta on valmisteltu ja Kehä IV:n asemakaavaa varten on laadittu selvityksiä.
	5.3 Hyödynnämme yhä paremmin Helsinki-Vantaan lentokentän läheisyyden tuomat mahdollisuudet ja rakennamme Focus-alueetta osaksi tulevaisuuden lentokenttäkaupunkia ja työpaikkakeskittymää	- Hyväksymme Focus-liikekeskuksen asemakaavan - Edistämme voimakkaasti Focus-osayleiskaavan alueiden asemakaavoitusta maanhankinnan onnistuttua. Maanhankinta tehdään tehokkaasti ja taloudellisesti. Alueella aloitetaan louhinnat tonttien ja Kehä IV:n toteuttamiseksi. - Brändäämme ja konseptoimme Focus-alueen	Etenemisaste: 3 - Focus-liikekeskuksen kaavaehdotusta on valmisteltu. - Maanhankinta on edennyt Focus-alueella. Maa-ainesluvista on annettu lausuntoja.
	5.4 Tarjoamme lentokentän työntekijöille luontaisen asuinpaikan.	Hyödynnämme markkinoinnissa yhä enemmän Tuusulan sijaintia lentokentän läheisyydessä ja teemme kohdennettua markkinointia lentokentän ympäristössä työssä käyville	Etenemisaste: 3 Markkinoinnissa on otettu huomioon mm. lentäjien ja lentokentän matkustajien tavoittaminen maanonnalla.
	5.5 Varmistamme yritystoiminnan suotuisan kasvun kaavoittamalla Tuusulan työpaikka-alueita, etenkin Etelä-	Laadimme Sulan työpaikka-alueen, Rykmentinpuisto III – työpaikka-alueen ja Kelatien laajennuksen asemakaavat.	Etenemisaste: 3 Sulan työpaikka-alueen asemakaavaehdotus on valmisteltu ja käyty maanomistajien kanssa neuvotteluja.

	Tuusulaan, jossa yritystonttipula on pahin.		Rykmentinpuisto III –asemakaava on tullut vireille ja Kelatien kaavamuutos on hyväksytty kuntakehityslautakunnassa, jonka jälkeen on käyty maanomistajan kanssa maankäyttösovimukseen tähtääviä neuvotteluja.
	5.6 Selvitämme mahdollisuudet lisätä lähitoimittajien käyttöä hankinnoissamme lain-säädännön (mm Hankintalaki) suomin keinoin.	Edistämme lähihankintoja ja selvitämme mahdollisuudet lisätä lähitoimittajien käyttöä sekä päivitämme kunnan hankintaohjeet.	Etenemisaste: 2 Paikalliset toimijat pyritään osallistamaan markkinavuoropuhelun muodossa. Tavoite tullaan huomioimaan hankintojen kehittämissuunnitelmassa.
	5.7 Parannamme matkailun mahdollisuuksia tärkeänä osana tulevaisuuden elinkeinotoimintaa	- Parannamme matkailun mahdollisuuksia erityisesti Tuusulanjärven ympäristössä. - Luomalla edellytyksiä matkailun suotuisalle kehitykselle luomme samanaikaisesti kuntalaisille uusia vapaa-ajan virkistysmahdollisuuksia.	Etenemisaste3 - Visit Tuusulanjärvi hop on hop off -bussi aloittaa liikennöinnin Tuusulanjärven ympäri 15.5. On käynnistetty Tuusulanjärven museoiden yhteistyö (markkinointi)
	5.8 Varmistamme kunnan hyvän imagon, riittävän työpaikkatonttitarjonnan sekä osaavan työvoiman asumisen mahdollisuudet kunnassa	- Huolehdimme, että omakotitontteja on riittävästi tarjolla Etelä-Tuusulassa, Jokelassa ja Kellokoskella. - Määrittelemme yleiskaavassa asumisen kasvusuunnat, josta nostamme hankkeita kaavoitus-suunnitelmaan ja kaavoitamme monipuolista asuntotarjontaa. - Panostamme Kellokosken ja Hyrylän AO-tontteja tuottaviin kaavoihin – valmistellen Joenranta-asemakaavaa ja saaden Härskiven asemakaava hyväksytyä valtuustossa. - Lisäämme vuokra-asuntotuotannon osuutta mm. rakentamalla Aran pitkän korkotuen avulla koh-tuuhintaisia asuntoja.	Etenemisaste: 3 - Omakotitontteja on varannossa riittävästi Hyrylän ja Jokelan taajamissa. Kellokoskella omakotitontteja ei ole, mutta niitä tuottava Linjapuisto II –asemakaava on hyväksytty valtuustossa ja käsiteltävänä HO:ssa. - Yleiskaavaehdotus on valmisteltu, mutta ei vielä edennyt luottamus-elinten käsittelyssä. - Joenranta-asemakaavaa ei ole vielä asetettu vireille.
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
6. Kasvatus ja koulutus on uuden kunnan keskeinen painopistealue	6.1 Toteutamme laadukkaita varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen palveluita, jotka osaltaan tukevat lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia	- Määrittelemme mitä asiakasläh-töisyys tarkoittaa varhaiskasvatuksen palveluiden saatavuuden, saavutettavuuden ja riittävyyden sekä palvelutarjonnan ja –käytön näkökulmista - Vahvistamme henkilöstön osaamista monikulttuurisuuden kohtaamisessa - Yhteensovitamme kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen palveluita. Mitoitamme palvelut alueellisesti riittävälle tasolle. - Laadimme selvityksen palvelusetelin käytöstä. - Panostamme palveluohjauksen kattavuuteen varhaiskasvatuk-sessa	Etenemisaste: 5 - Kielipainotteisen perusopetuksen käynnistämisen selvittäminen on aloitettu palveluverkon kehittämisen kautta. A2 –kielivalikon laajentaminen ja painotetun kielenopetuksen käynnistäminen kehittämiskär-kenä Monion IB-linjan selvitys on tehty Taiteen perusopetuksen opetus-suunnitelmat hyväksyttiin touko-ja kesäkuun lautakunnissa. On käynnistetty valmistelu tanssin perusopetuksen järjestämiseksi 1.9.2019. - Yksityisen hoidon maksujen muutokset tehtiin maaliskuussa 2018,

		• Huomioimme uuden strategian linjaukset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmatyössä • Selvitämme kielipainotteisen peruskouluopetuksen ja varhaiskasvatuksen käynnistämistä	vastaavuus kunnallisen maksujen muutoksien kanssa. • Alueellinen Sairaalakouluhanke käynnissä lukuvuonna 2018 – 19 • Perhekeskusmallin ”Ketterät kokeilut” yhteistyössä kasvatus- ja sivistystoimen kanssa. • EduPacksit on otettu käyttöön elokuussa 2018 • Käynnistetty yhteistyöhankkeita kansainväli-siymiseksi (Newton-Rom ja Flagship School) • Laadittu yläkouluoppilaan tuen malli • Etenemisaste: 5 • LAPE-Uusimaan hankkeen Erityisen vaativan oppilashuollon ja opetuksen toteuttamista pilotoidaan Tuusulan, Järvenpään, Mäntsälän, Nurmijärven ja Pornaisten sivistystoimialoilla. Tuusulan terveystyöryhmä ovat sitoutuneet tuottamaan Kalliomaan koulun oppilashuollon psykiatrisen sairaanhoitajan ja tarvittavien lääkärin ja terveydenhoitajan työpanoksen ja osallistumaan toimintamallin kehittämiseen. Etenemisaste: 3 • Perhekeskusmallin ”Ketterät kokeilut” yhteistyössä kasvatus- ja sivistystoimen kanssa. • Alueellinen Sairaalakouluhanke lk 18 – 19
6.2 Kehitämme palveluita asiakaslähtöisesti ja turvaamme pienet ryhmäkoot	• Tavoitteenamme on, että päiväkotien 3-6v. lapsiryhmissä samanaikaisesti läsnä olevien lasten määrä on 1/7 suhdeluvun mukainen. Lähipäiväkotien pääsemisen mahdollistamiseksi sijoituksia voidaan tehdä enintään 1/8 suhdeluvun mukaan. Tämän tavoitteen toteutumista seurataan kevään 2018 aikana. • Päivitämme Kasvatuksen ja koulutuksen kehittämisen suunnitelman vuoden 2018 aikana. • Panostamme ennalta ehkäisevän toiminnan kehittämiseen. Lisäämme erityisopettajien ja oppilaanohjaajien määrää • Toteutamme opetussuunnitelmaa painopisteinä yhteisöllisyys sekä arviointi. • otamme käyttöön Wilman-arviointityökalun • otamme yhteisöllisyyteen liittyvät yksikkökohtaiset tavoitteet osaksi työsuunnitelmia • järjestämme koulujen yhteisen Veso- päivän • Tuemme tieto- ja viestintätekniikan käyttöönottoa kokeilemalla	Etenemisaste: 4 • Suhdeluku 1/7 on toteutunut läsnäoloina kevään 2018 aikana • Kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmaa on päivitetty ja vapaa-ajan ja kulttuurin kehittämissuunnitelmaa valmistellaan. Molemmat hyväksytään syyskuun 2018 aikana. • Erityisopettajat (2) ja oppilaanohjaajat (2) aloittavat työskentelyn 1.8.2018. Rekrytoinnit ovat tehty kevään aikana. • Wilma-arviointityökalun käyttöä on arvioitu ja sen kehittämistä jatketaan tulevana lukuvuonna. • Toimialajohtaja, opetuspäällikkö ja varhaiskasvatuspäällikkö ovat käyneet keskustelut koulujen ja päiväkotien johtoryhmien kanssa kevään aikana. • Tuusulan ja Mäntsälän yhteinen veso-päivä toteutetaan lauantaina 6.10.2018 Kellokosken koulussa. • Laittehankinnat ovat vuonna 2018 poikkeuksellisen suuret ja niissä huomioidaan Chromebook –laitteet. Niiden avulla aloitetaan	

	Chromebook –laitteita, joiden avulla voidaan hillitä laitekustannusten kasvua. Muutamme osa-aikaisia tehtäviä kokoaikaiseksi ja otamme käyttöön tv-taitotasotavoitteet kokokunnassa.	myös kehittämishanke, jonka tavoitteena on osaltaan sähköisten materiaalien tehokkaampi käyttö oppimisessa. - Tutoropettajat ovat kouluttaneet opettajia ja samalla myös oppilaita tv-taitotasotavoitteiden käyttöön. - Pedagogisen ict-asiantuntijan tehtävä on muutettu kokoaikaiseksi ja hän aloitti tehtävässään 1.8.2018.
6.3 Vahvistamme perheiden varhaisen tuen palveluita ja lisäämme erityisen tuen resursseja	- Vahvistamme varhaiskasvatuksen, neuvolan ja lastensuojelun kanssa yhteisiä käytänteitä perheiden ja huoltajien tarpeiden tunnistamiseksi sekä ohjaamiseksi. - Kokeilemme 3v.-tarkastusten tekemistä päiväkodissa yhteistyössä varhaiskasvatuksen, neuvolan ja perheneuvolan kanssa. - Lisäämme yhteistyötä perhevalmennusten toteuttamisessa - Lisäämme pedagogisen johtajuuden osaamista ja sen kehittämistä uuden varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Muodostamme koulutuskalenterin henkilöstön osaamistarpeet huomioiden. - Kehitämme Perhekeskustyötä ja aloitamme Mainingissa jokapäiväisen avoimen toiminnan syksyllä 2017. Kartoitamme yhteistyön lisäämistä kolmannen sektorin kanssa.	Etenemisaste: 3 - Käynnissä on pilottihanke perhetyöntekijästä varhaiskasvatuksessa - Käynnissä on osana LAPE-työtä Tuusulan perhekeskustoiminnan kehittäminen - Koululaisten perhetyön osalta on aloitettu keskustelu KU-Sote muutoksen vuoksi Etenemisaste 4: 3v.-terveystarkastukset päiväkodissa yhteistyössä varhaiskasvatuksen, neuvolan ja perheneuvolan kanssa on pilotoitu. LAPE-Uusimaa hankekoordinaattorina arvioi toiminnan vaikuttavuutta ja toimintamuodon maakunnallista käyttöönottoa loppuvuoden aikana. - Perheiden sosiaalipalvelujen erityis-sosiaaliohjaaja on toiminut perhe-ohjaajan työnkuvalla 1pv/vko varhaiskasvatuksessa. Toteutettu Lape hankkeen ketteränä kokeiluna tammi-kesäkuu 2018.
6.4 Kehitämme varhaiskasvatusta ja sen eri muotoja	- Teemme selvityksen maksuttomaan varhaiskasvatukseen siirtymisestä valtuustokauden aikana. - Kartoitamme 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen vaikutukset talouteen kaudelle 2019-2020. Tarkastelemme maksutuottoja ja uuden asiakasmaksulain vaikutuksia. - Muutamme kerhojen toiminnan maksuttomaksi syksystä 2018 - Toteutamme varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin tulevat uudistukset. Uudistuksia tulossa vuoden 2018 aikana, mahdollisesti jo 1.1.2018 alkaen. Muutosten tekemiseen varataan resursseja. Huoltajia tiedotetaan uudistuksista. Uudistusten lisäksi toteutetaan indeksikorotustarkistukset 1.8.2018.	Etenemisaste: 5 - Varhaiskasvatuksen maksujen muutokset yksityisen hoidon tukeen on tehty vastaaviksi kuin kunnallisissa maksuissa - Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan maksuttomuus astui voimaan 1.8.2018. Lapsia on jonkin verran enemmän kerhoissa nyt kuin syksyllä 2017. - Kerhoonhakijoiden määriä seurataan ja selvitetään uusien kerhoryhmien tarpeita - Asiakasmaksujen muutokset ovat vaikuttaneet 2018 tulokertymään - Yksityisen hoidontuen korotus toisen lapsen osalta lisää maksettujen tukien määrää - Kauden 2018-19 aikana seurataan päiväkotipaikkojen hakijoiden määrää subjektiivisen rajauksen poistuesssa. 3-5-vuotiaiden osallistumisastetta seurataan osavuosikatsausten yhteydessä

	• Palautamme perheiden subjektiivisen oikeuden saada lapsilleen päivähoitopaikan syksystä 2019 alkaen. • Selvitämme mitä vaikutuksia oikeuden palautuksella on • Kehitämme ja edistämme avointa varhaiskasvatusta ja kerhotoimintaa. Lisäämme kerhotoiminnan paikkoja kysynnän mukaan. • Pyrimme valtuustokauden aikana saavuttamaan valtakunnallisen tavoitteen nostaa varhaiskasvatukseen osallistumistasetta 3-5-vuotiaiden lasten osalta (Suomessa 73,8% kun muissa Pohjoismaissa se on 95%.)	• Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman laadinta käynnissä
6.5 Rakennamme Monion tällä valtuustokaudella ja sen käyttöönottoa hyödynnetään asuntomessujen sekä muussa kunnan markkinoinnissa ja viestinnässä.	• Suunnittelemme Moniota rakennuksen ja toimintojen osalta. • Käynnistämme Monion rakentamisen • Monion käyttöönoton yhteydessä tilojen yhteiskäyttö ja yhteistyö tehdään kansalaisopiston, lukion, taiteen perusopetuksen oppilaitosten sekä kansalaistoiminnan ja muiden toimijoiden osalta.	Etenemisaste: 4 • Monion arkkitehtikilpailu on toteutettu ja voittaja valittu. Jatkosuunnittelussa suunnitelmaa muokataan siten, että se toteuttaa myös taloudelliset reunaehdot. • Monion suunnitteluryhmät on perustettu ja käsikirjaa on valmisteltu yhdessä eri toimijoiden kanssa • Elinkaarimallin kilpailutus syksy 2018
6.6 Luovumme Hyrylän koulukeskuksesta 2020-luvulla.		Etenemisaste: 4
6.7 Teemme vaalikauden aikana yläkoulu-uudistussuunnitelmat Hyökkälän – ja Riihikallion yläkoulujen laajentamiseksi ja Rykmentinpuiston yhtenäiskoulun aikataulutuksen.	• Teemme yläkoulu-uudistussuunnitelmat Hyökkälän – ja Riihikallion yläkoulujen laajentamiseksi ja Rykmentinpuiston yhtenäiskoulun aikataulutuksen • Teemme Hyökkälän ja Riihikallion koulujen hankesuunnitelmat sekä arvioimme Rykmentinpuiston yhtenäiskoulun kustannuksia, aikataulua sekä kapasiteettia. Näiden selvitysten pohjalta päätetään miten palveluverkon osalta edetään.	Etenemisaste: 4 • Palveluverkkosuunnitelma on edennyt ja menossa päätöksentekoon marraskuussa
6.8 Varmistamme puhtaan sisäilman kunnan kiinteistöissä. Tuusula asettaa nollatoleranssin sisäilmaongelmille. Havaittuihin ongelmiin puututaan ripeästi.	• Varmistamme sisäilma-asioiden sujuvan käsittelyn ja avoimuuden sekä ratkaisun tarkastelemalla prosesseja, oirekartoitusten toteutusta, raporttien julkaisua ja kohde/yksikkökohtaisia työryhmiä sekä viestintää ja suunnittelua. • Teemme päätökset tarvittavista korjaus- tai korvausinvestoinneista kiinteistöjen osaltaja ryhdymme tarvittaviin toimenpiteisiin • Teemme tarvittavat kiinteistöjen kuntotutkimukset, jotta voimme tehdä päätöksiä kouluverkostamme, joilla voi olla vaikutusta investointiohjelmaan 2018-2022.	Etenemisaste: 4 • Sisäilma-asioiden prosesseja on tarkennettu, raportit julkaistu kunnan nettisivuilla ja kehitetty viestintää • Olemme perustaneet yksikkökohtaisia sisäilmaryhmiä • THL:n oirekysely toteutettiin vuosisiluokille 3-9 • Sisäilma-asioista viestitään avoimesti kunnan verkkosivuilla www.tuusula.fi/sisailma-asiat • Sisäilma-asioiden kehittämistyöryhmä on perustettu • Etenemisaste: 5 • Neuvola- ja kouluikäisen sisäilmaoire-epäilyn toimintamalli on kuvattu ja otettu käyttöön Perheiden terveyspalveluissa. Lapsen

		sisäilmaperäisen oireiden selvityksiä varten perheet ohjataan ottamaan yhteyttä ensisijaisesti lapsen neuvola- tai kouluterveydenhoitajaan.
6.9 Laadimme oppilasmäärään ja koulukiinteistöjen kuntoon liittyvät periaatteet.		Etenemisaste: 4 Palveluverkkosuunnitelma on edennyt ja menossa päätöksentekoon marraskuussa
6.10 Emme tee muutoksia kouluverkkoon. Alakoulujen tulee olla lähikouluja ja sen vuoksi niitä ei vaalikauden aikana suljeta - Poikkeuksena mahdolliset sisäilmaongelmat tai oppilasmäärän merkittävä lasku.		
6.11 Turvaamme ruotsinkielisen alakouluopetuksen Tuusulassa.		
6.12 Kehitämme Tuusulan lukiota ja yhteistyötä eri tahojen kanssa - Kehitämme Tuusulan lukion toimintaa, kurssitarjoontaa ja kolmen toimipisteen yhteistyötä nykyistä vetovoimaisemmaksi. - Kehitämme Tuusulan lukion kolmea toimipistettä laadukkaaksi ja monipuolisen kurssitarjonnan lukioksi. - Lisäämme kansainvälisyyttä mm selvittämällä IB-linjan saamisen Tuusulan lukioon ja teemme tarvittavan hakemuksen, jos linjan saaminen näyttää mahdolliselta. - Tuemme tavoitteellisen urheilun tai muun harrastamisen ja opiskelun yhteensovittamista	Selvitämme IB-lukion ja englanninkielisen opetuksen mahdollisuudet Monion yhteyteen.	Etenemisaste: 3 - IB-lukion suunnitelma on laadittu. - Kansainvälisen toiminnan suunnitelma laadittu.

	a lukiossa mahdollistamalla joustavia opiskelujärjestelyjä.		
	6.13 Tiivistämme yhteistyötä koulutuskuntayhtymä Keudan ja kolmannen sektorin kanssa.	Selvitämme uusia oppilaitosyhteistyömahdollisuuksia ennakoivan rekrytoinnin tueksi.	
	6.14 Turvaamme nuorisotyön resurssit ja turvaamme nuorisotyön resurssit ja varmistamme Hyrylän toiminnan lisäksi tiloja, jotka ovat yhteiskäyttöisiä muiden toimijoiden kanssa.	Lisäämme alueellisen nuorisotyön kokoontumispaikkoja ja tapahtumia yhteistyössä 3. sektorin ja tulosalueiden kanssa	Etenemisaste: 3 Alueellisen nuorisotyön kävijämäärät ovat kasvaneet, alueellista tilatoimintaa on kehitetty ja nuorisotalojen aukioloaikoja on lisätty.
	6.15 Selkeytämme nuorisotakuun toimivuutta. Perusopetuksen jälkeen jokaiselle nuorelle tataan joko jatkokoulutuspaikka tai jatkokoulutukseen/työhön suuntaumiseen valmentavaa toimintaa.	Lisäämme mahdollisuuksia löytää nuorelle sopiva jatkokoulutuspaikka opinto-ohjaukseen ja erityisen tuen kehittämiseen ponnistamalla.	Etenemisaste: 4 Erityisopettajat (2) ja oppilaanohjaajat (2) aloittavat työskentelyn 1.8.2018. Rekrytoinnit ovat tehty kevään aikana.
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
7. Kulttuuri on osa Tuusulan identiteettiä	7.1 Vahvistamme Tuusulan imagoa kulttuurikuntana	- Selvitämme mahdollisuudet käynnistää kulttuurikaveri tai -luotsitoiminnan - Teemme varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman yhteistyössä. - Korostamme kulttuurin merkitystä varhaiskasvatuksessa vuosina 2018-2019. - Teemme yhteistyötä kulttuuripalveluiden kanssa - Tutustumme lapset omaan kulttuuriseen lähiympäristöön varhaiskasvatuksesta alkaen. - Kokeilemme uusia työkaluja kulttuurikasvatussuunnitelman toteutuksessa - Käynnistämme lukion kulttuurikasvatussuunnitelman luomisen yhteistyössä vuonna 2019 - Kehitämme museoiden yleisötyötä rekrytoimalla yleisötyön ampuenssin - Laadimme taideohjelman Rykmentinpuiston lisäksi myös Tuusulan muille alueille	Etenemisaste: 3 - Kulttuurikaveri tai kulttuuriluotsitoiminnasta on käyty keskustelua ja kartoitettu mahdollisia yhteistyökumppaneita. - Yleisötyön ampuenssi on palattu ja hän aloitti 1.4.2018 - Vapaaehtoistoiminnan ohjelma on museoissa käynnistymässä - Varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelma tehdään toimintakauden 2018-19 aikana Suunnitelman tekeminen on aikataulutettu - Taideohjelma on laadittu Rykmentinpuistoon - Hyrylän taideohjelman valmistelu on käynnissä.
	7.2 Tuotamme kuntalaisille hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä monipuolisella	Turvaamme kulttuuripalveluiden toimintaresurssit ja pyrimme lisäämään niitä maltillisesti leikkauksia edeltävälle tasolle toiminnan painopisteitä uudistaen	Etenemisaste: 4 Kaikille tuusulalaisille avoimia tapahtumia on järjestetty kirjastojen, museoiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

	kulttuuritarjonnalla edistään samalla kunnan elinvoimaisuutta • Tuotamme laadukkaita ja helposti saavutettavia kulttuuritapahtumia ja –palveluita. • Kehitämme verkostoyhteistyötä ja yhdessä tekemisen –mallia kulttuuritoiminnassa • Edistämme Tuusulan tapahtumatuotantoa elinvoiman rakentajana	• Opas tapahtumatuotantoon Tuusulassa valmistuu toukokuussa. • Perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmaa toteutetaan. • Kulttuuria kaikille -hanke käynnistyy	
	7.3 Kehitämme kirjastoista matalan kynnyksen kulttuuri- ja kohtaamispaikkoja • Kehitämme kirjastojen tapahtumatoimintaa uuden kirjastolain hengessä. • Aloitamme kirjastoissa erityisryhmien (mm. maahanmuuttajat) palvelutarpeiden kartoittamisen ja palveluiden kehittämisen.	Etenemisaste: 3 • Kirjastoissa on järjestetty kaikille avoimia tapahtumia yhteistyössä kulttuuripalveluiden kanssa • Kirjasto sai hanke-avustusta Avi:lta maahanmuuttaja-hankkeelle. Hanke-suunnitelma on tehty.	
	7.4 Tuemme yhdistysten ja yhteisöjen kulttuuritoimintaa avustuksilla • Tuemme kuntalaisten omaehtoista toimintaa	Etenemisaste: 4 • Olemme jakaneet helmikuussa 2018 120 000 euroa kulttuuritoimijoille • Vapaa-ajan avustukset ovat jaossa toukokuussa 2018	
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
8. Kestävä kehitys ja luonto ovat yhteisiä arvojamme	8.1 Määrittelemme luonnonsuojelulliset tavoitteet pohjavesien, luonnonympäristöjen ja suojelualueiden osalta • Tuemme kuntalaisten omaehtoista toimintaa		
	8.2 Teemme ohjelman luonnonsuojelualueiden perustamiseksi • Haemme ELY:stä Suomi 100 – juhluvuoden kunniaksi osoitettujen luonnonsuojelualueiden perustamista vuonna 2017 jo valittujen kohteiden osalta. Tämän jälkeen selvitämme muiden potentiaalisten kohteiden suojelemista.	Etenemisaste: • Luonnonsuojelualueiden perustamista haettiin. Muita mahdollisia suojelualueita on selvitetty, mutta päätösehdotusta ei ole vielä valmisteltu.	
	8.3 Puhdistamme Kellokosken Ruukin alueen pilaantuneet maat yhdessä valtion ja kiinteistön omistajan kanssa • Edistämme vuonna 2016 aloitettuja neuvotteluja kiinteistön omistajan ja valtion kanssa		
	8.4 Jatkamme energiatehokkuusohjelmaa • Toteutamme kunnanhallitukseen hyväksymää energiatehokkuusohjelmaa. Toimintasuunnitelman tavoitteet eivät saa vaarantaa terveellistä sisäilmaa.		
	8.5 Suosimme uusiutuvan energian käyttöä kaikessa uudisrakentamisessa ja lämmitysjärjestelmien saneerauksissa		
	8.6 Vahvistamme kestävän kehityksen ja luontoarvojen toteutumista kunnan ja asukkaiden toiminnassa • Aloitamme uuden luontopainotuksen esiopetusryhmän vuonna 2018 • Vahvistamme lasten luontosuhdetta varhaiskasvatuksen toiminnassa kiinnittäen huomiota luontoon oppimisympäristönä.	Etenemisaste: 3 • Katuvalaistuksen osalta vanhojen elohopealampullisten valaisimien vaihdoista LED- valaisimiin tms. on tehty 2/5 osaa. • Lasten luontosuhteen vahvistaminen toteutuu kaikissa yksiköissä	

		sen esteettiseen kokemiseen ja kestävän kehityksen –ajatuksen juurruttamiseen. • Huomioimme hankinnoissa ympäristöystävällisyyden, luontoarvot ja kestävän kehityksen mm. kuljetusten ja toimitusaikojen osalta • Hyödynnämme yhä enemmän monitoimilaitteita ja vähennämme tulostamista • Jatkamme led valoihin siirtymistä kunnan kiinteistöissä ja katuvalaistuksessa	varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. • Olemme liittyneet KL-Kuntahankintojen puitesopimukseen sähkö- ja kaasukäyttöisten ajoneuvojen hankintoihin ja sähköautojen latausasemien hankintoihin. Kunnan kynnysarvot ylittävien hankintojen hankintaohjeeseen on liitetty Energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelma vuosille 2017-2025.
PORMESTARIOHJELMAN PÄÄMÄÄRÄ	PORMESTARIOHJELMASTA NOUSEVAT TAVOITTEET	TOIMENPITEET 2018	TOIMENPITEIDEN SEURANTA AJALTA TAMMI-ELOKUU 2018
9. Kohti uutta kuntaa ja maakuntaa	9.1 Valmistelemme uuden kunnan rakentamista, maakuntahallintoon siirtymistä ja sote-tehtävien siirtoa yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa	• Rakennamme uuden kunnan prosesseja ja organisaatiota ja kehitämme uuden kunnan hallinto- ja tukipalveluita • Prosessien ja organisaation uudistamista jatketaan vuonna 2018 tukipalveluiden uudistuksella. Hallinnon ja tukipalveluiden uudistus on käynnistetty vuonna 2017 ja se otetaan asteittain käyttöön. Viimeiset osat otetaan käyttöön viimeistään 31.12.2018 (taloushallinnon kehittäminen, päätöksenteon tuki ja HR-palvelut) • Selvitämme ruokapalveluiden seudullisia yhteistyömuotoja ja teemme päätökset asiassa. Jatkamme neuvotteluja naapurikuntien kanssa ja pyrimme päätöksiin 12/2018 mennessä osana uuden kunnan tukipalveluiden rakentamista • Arvioimme perustietotekniikkapalveluiden järjestämistä uudessa kunnassa • Valmistelemme Kuuden Sote-kuntayhtymän käyttöönottoa yhteistoiminnassa henkilöstön kanssa • Kehitämme luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation toimintakulttuuria • Vahvistamme esimiesten muutosjohtamisosaamista • Varmistamme riittävän tiedottamisen henkilöstölle muutokseen liittyvissä asioissa.	Etenemisaste: 3 • Uuden kunnan palveluiden ja organisaation kehittäminen on käynnistynyt kevään aikana • Etenemisaste 4: • Sote-tuotannon siirtoon liittyvät yhteistoimintamenettelyt aloitettiin 23.4.2018. Kunnanvaltuusto käsitteli sosiaali- ja terveystuotannon siirtoa kokouksessaan 4.6.2018
	9.2 Olemme reilu ja oikeudenmukainen työnantaja	• Tarkennamme kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. • Hyödynnämme tarvittaessa nimeäntä rekrytointia tasa-arvoisen rekrytointien varmistamiseksi.	Etenemisaste: 4 • Yksiköihin on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joiden toteutumista seurataan

9.3 Huolehdimme työntekijöiden koulutuksesta ja ammatillisesta kasvusta sekä terveellisestä ja turvallisesta työympäristöstä	• Huolehdimme työntekijöiden turvallisesta työympäristöstä ja panostamme sisäilma-asioiden viestintään • Uudistamme sisäilmaprosesseja ja luomme toimintamallin havaittujen sisäilmaongelmien ratkaisuun • Tavoittelemme palvelun parane- mista ja kustannusten hallinta seudullisen työterveyshuollon myötä • Jatkamme suoriutumiseen perus- tuvan palkitsemisen kehittämistä • Hyödynnämme työhyvinvointioh- jelmaa osana kunnan työhyvinvointijohtamista. • Luomme edellytykset työyhteisö- jen työhyvinvointikorttikoulutuksille sisäisten korttikouluttajien avulla.	Etenemisaste: 3 • Sisäilma-ilta järjestetään 14.5.2018 • Sisäilmaohjeet on päivitetty helmi- kuussa 2018 ja käytössä on kunnan avoimet sisäilmasivut • Työterveyshuolto on tehnyt työ- paikkakartoitukset sovittujen kohteiden osalta, etenemisaste 4 Etenemisaste 5: • Sosiaali- ja terveystoimialan ja si- vistystoimen esimiehet ovat suorittaneet kunnan järjestämän esimiesvalmennuksen •
9.4 Häivytämme kuntara- joja palveluissa ja toiminnassamme ja yh- teistyö naapurikuntien kanssa on arkea	• Olemme osallisia ja aktiivisia Hel- singin seudun ja KUUMA-alueen yhteistyössä ja alueen kehittämi- sessä • Tuomme esiin tuusulalaiset näke- mykset metropolialueen asioissa sekä maakunnan että eduskunnan suuntaan. • Lisäämme arjen yhteistyötä KUUMA-kuntien kanssa	Etenemisaste: 5 • Tuusulan edustajat ovat ol- leet mukana lastensuojelun kilpailutusten valmistelussa: Kuuden soten avohuollon kil- pailutus sekä pääkaupunkiseudun sijais- huollon kilpailutus • K6 sote-kuntayhtymä aloittaa alueellisen palvelutuotannon 1.1.2019
9.5 Teemme kuntaliitos- selvityksen Järvenpään kanssa vaalikauden ai- kana, johon myös Kerava voi halutessaan liittyä.		
9.6 Olemme aktiivisesti mukana Kuuma-kuntien yhteisessä sote-valmiste- lussa	• Vaikutamme aktiivisesti Maakunta- hallinnon valmistelussa ja KUUMA-yhteisössä edunvalvontaa painottaen	
9.7 Turvaamme palvelui- den määrällisen ja laadullisen tason sote- siirtymävaiheeseen asti	• Huolehdimme, että siirto maakun- taan tapahtuu niin, että kaikista asukkaista huolehditaan ja varmis- tamme erilaisista elämänhallinnan vaikeuksista kärsiville tarvittavan ja riittävän tuen	
9.8 Puramme yhteistyötä haittaavat siilot ja raja- aidat hallinnossamme ja toiminnassamme.	• Organisoimme hyvinvoinnin ja ter- veyden edistämisen kokonaisuuden johtamisen • Laadimme terveyden- ja hyvin- voinnin edistämisen toimintasuunnitelman palveluko- konaisuuden käynnistämiseksi • Vahvistamme hyvinvointitiedolla johtamisen edellytyksiä kunnassa • Vahvistamme henkilöstön osalli- suutta ja vaikutusmahdollisuuksia ja jatkamme esimiesvalmennuksia • Käynnistämme ja vakiinnutamme keskitetyn taloushallinnon toimin- nan	Etenemisaste: • Tiedon- ja asiakastiedonhallinnan asioita ei ole edistetty alkuvuonna 2018. Tavoitteena on aloittaa pro- jektin suunnittelu vuoden 2018 loppupuolella. • Digitaalisia työvälineitä on otettu käyttöön ja niihin liittyviä koulu- tuksia jatketaan. Tarkentavaa määrittelyä digitaalisten työväli- neiden käytöstä kasvatus- ja sivistystoimen tehtävissä jatke- taan. • Hyödynnämme koko organisaatiossa Kuntaria

		• Uudistamme tiedon- ja asiakastiedonhallintaa sekä teemme asiakastiedonhallinnan linjaukset • Varmistamme uuden tietosuojasetuksen mukaiset toimintatapojen sujuvan käyttöönoton • Jatkamme digitaalisten työvälineiden ja työskentelytapojen hyödyntämistä • Hyödynnämme kattavasti Kuntaria toiminnan, talouden ja henkilöstön johtamisessa ja kehitämme järjestelmää mm. talous- ja toimintasuunnitelman laadinnan työvälineeksi • Uudistamme varautumisen johtamisen toimintamallin ja otamme sen käyttöön	• Palveluiden kehittämisessä huomioimme asiakastytyväisyyskyselyitä • Oleellista tietoa terveyteen liittyen saadaan mm. Kouluterveyskyselystä • Tietosuojavastaavan johdolla valmistauduttiin EU:n tietosuojasetuksen voimaantuloon kartoittamalla henkilökistereitä, päivittämällä tietosuojaselosteita sekä informoimalla kuntalaisia kunnan tietosuojakäytännöistä kunnan verkkosivuilla. Lisäksi tietosuojaan liittyvää ohjeistoa on päivitetty ja henkilöstöä koulutettu. •
--	--	---	---

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Riskien seuranta tehdään kuntatasoiseen riskikarttaan liittyvän riskienhallinnan excel-taulukon avulla. Kaikki täydentävät samaa tiedostoa, joka löytyy kansioista Y:\Johtoryhmä\Riskienhallinta\2. osavuositarkaus 2018. Kansiossa on rajatut käyttöoikeudet. Ilmoittakaa Heidi Hagmanille, mikäli tarvitsette lisäoikeuksia.

Riskianalyysi palautetaan osavuositarkastuksen aikataulussa, viimeistään 11.9. Toivottavaa on, että seuranta käsitellään toimialan johtoryhmässä ennen sen palauttamista. Kehittämispäällikkö koostaa kuntatason riskiarvioinnin toimialojen arvioihin perustuen. Kunnan johtoryhmä käsittelee koostetta sen valmistuttua.

[illegible]

Täydennettävässä Excel-taulukossa (välilehdellä riskien listaus) on kentät ”Osariseuranta kassi”, ”osariseuranta sote” jne., jokaiselle toimialalle omansa.

Jokainen toimiala tekee riskien seurannan omaan sarakkeeseensa *vähintään kokonaisarvioltaan kriittisten ja merkittävien riskien osalta*. **Seuranta tehdään valitsemalla alavetovalikosta** ”riski on hallinnassa” (**vihreä**), ”riskin todennäköisyys tai vaikutus on kasvamassa” (**keltainen**) tai ”riski on kasvanut ja edellyttää lisätoimenpiteitä” (**punainen**).

Sanallinen arvio on laadittava sarakkeeseen ”kommentit hallintakeinojen to-
teumasta ja riskin muutoksesta”, mikäli arvio on ”riskin todennäköisyys tai
vaikutus on kasvamassa” (keltainen) tai ”riski on kasvanut ja edellyttää lisätoi-
menpiteitä” (punainen) tai hallintakeinoissa ei ole edetty suunnitellusti.

Taulukon alalaitaan voi myös lisätä nousevia uusia riskejä kohtaan ”Tähän voit listata mahdollisia uusia tunnistettuja riskejä tämän taulukon ulkopuolelta”.

Toimialojen tulee myös seurata oman toimialansa riskikarttaa, ylläpitää omaa riskiympyräänsä ja raportoida niistä tarpeen mukaan lautakuntatasolla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kunnan ja kuntakonsernin strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta- ja arviointia. Käytännössä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio-, toiminnan ja talouden seuranta- ja tilinpäätösprosessiin.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat päätökset

Tuusulan valtuusto hyväksyi 31.3.2014 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joka sisältää periaatteet kunnanhallituksen velvollisuudesta ohjeistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimeenpanosta, lauta- ja johtokuntien velvollisuudesta valvoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa sekä johtavien viranhaltijoiden velvollisuudesta toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan.

Riskienhallinnan tavoitteet

Nykyinen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisen malli otettiin käyttöön loppuvuodesta 2014. Vuosina 2015 - 2017 työn keskeisenä tavoitteena oli sulauttaa riskienhallinta yhä kiinteämmäksi osaksi kunnan toiminnan suunnittelua ja tavoitteiden asetantaa, vakiinnuttaa riskienhallinnan uudistunut toimintamalli ja juurruttaa sitä toimialatasolta tulosalueille. Tämä työ jatkuu myös vuonna 2018.

Kuntaan kohdistuvat riskit

Osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapoja on kunta- ja toimialatasolla sekä tytäryhtiöissä tunnistettu ja arvioitu kuntaan ja sen toimintaan liittyviä riskejä. Riskeille on määritelty hallintakeinot ja toimenpiteet, joilla pyritään ennaltaehkäisemään ja pienentämään riskin todennäköisyyttä ja seurausta.

Riskiympyrälle (ks. kuva seuraavalla sivulla) on kuvattu kuntatasolla merkittävimmät riskit kunta-laisten ja kunnan hyvinvoinnin edellytysten turvaamiseen. Riskit jaotellaan strategisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin, toiminnallisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin.

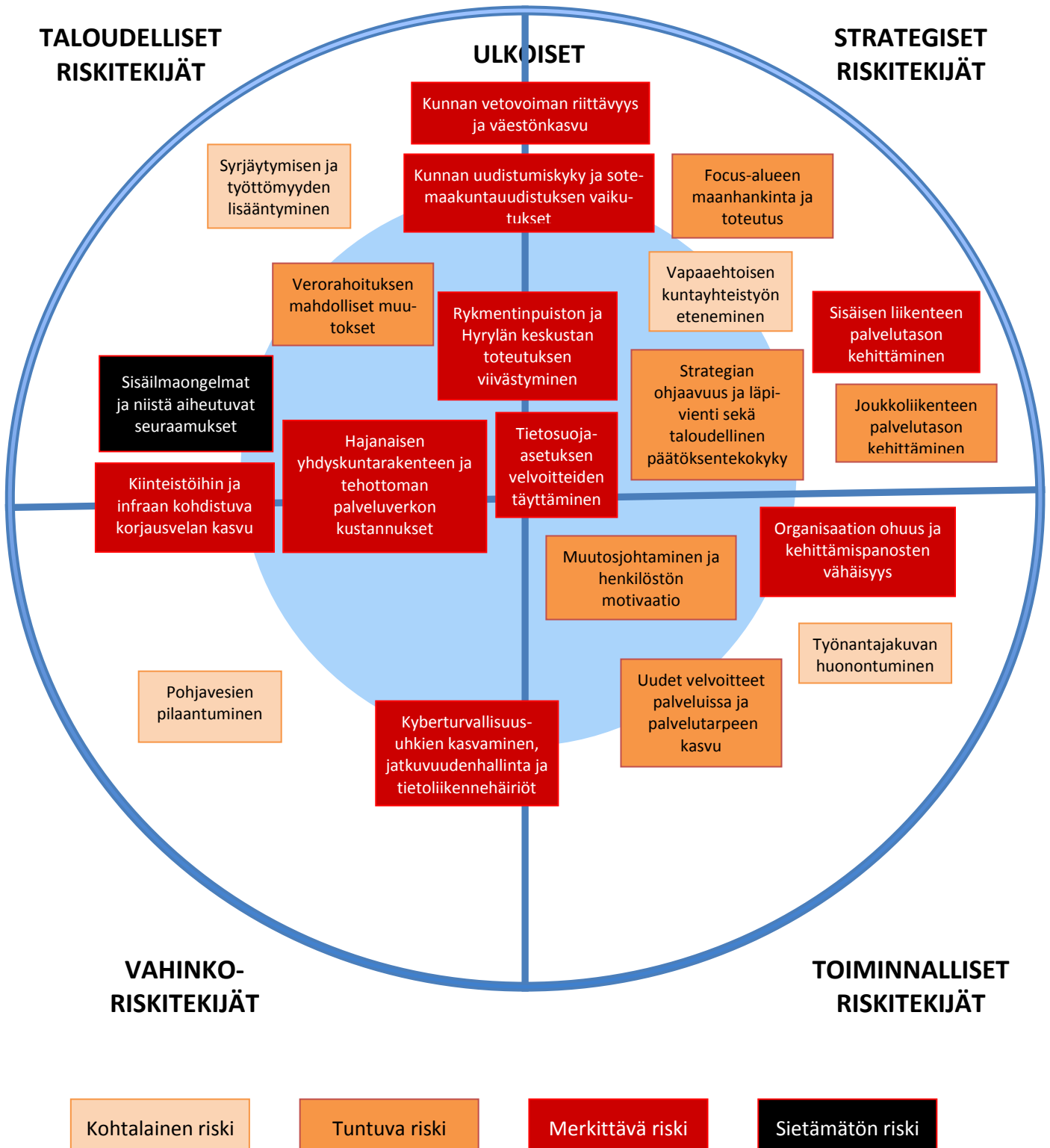
Strategiset riskit uhkaavat kunnan tavoitteiden ja strategian toteuttamista vaarantaen toiminnan edellytykset ja vision toteutumisen. Riskit liittyvät keskeisesti strategian toteuttamisen mahdollisuuksiin ja etenkin ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin.

Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoisiin taloudellisiin tekijöihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä rahoitusmarkkinoihin.

Toiminnalliset riskit liittyvät palvelujen jatkuvuuteen ja riippuvuuksiin, henkilöstön toimintaan ja osaamiseen, organisaation sisäisiin prosesseihin sekä asiakasprosesseihin, palvelun epäonnistumiseen, tietojärjestelmiin, sopimuksiin sekä myös väärinkäyttöihin ja muuhun lainvastaiseen toimintaan.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, monesti vakuuttamiskelpoisista, tapahtumista joista voi seurata onnettomuus, rikkoontuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Tuusulan kunnan riskiympyrä 2018

Riskien merkittävyyttä kuvataan neliportaisella asteikolla kohtaisesta riskistä tuntuvaan, merkittävään ja sietämättömään riskiin.

Riskit ja niiden hallinta vuonna 2018

Tehtyjen riskiarviointien perusteella kuntaan kohdistuvista riskeistä suurimpana nähdään *sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat toimenpiteet*. Muut keskeiset riskit liittyvät *kunnan vetovoiman riittävyyteen ja väestönkasvuun sekä Rykmentinpuiston ja Hyrylän keskustan toteutuksen viivästymiseen*.

Sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat seuraamukset on nostettu kunnan riskiympyrällä sietämättömäksi riskiksi. Tuusulassa nousi vuoden 2017 aikana esiin sisäilmaongelmia useissa kunnan omistamissa palvelukiinteistöissä. Kiinteistöt, joissa on sisäilmaongelmia, ovat uhka asukkaiden ja henkilöstön terveydelle. Sisäilmaltaan huonot tilat asettavat niin tiloissa työskentelevät lapset ja nuoret kuin henkilöstönkin alttiiksi eritasoisille oireille ja sairastumiselle. Toukokuussa 2017 hyväksytyssä pormestariohjelmassa on sisäilmaongelmille asetettu nollatoleranssi ja kunnassa on tehty ja tullaan tekemään useita toimenpiteitä ja investointeja sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi. Sisäilmaongelmista aiheutuvista mittavista investoinneista koituu kunnalle velkataakan kasvua ja hankkeiden läpivientikyvyn haasteita. Riskin hallitsemiseksi on tehty useita toimenpiteitä. Sisäilma-asioiden prosesseja on tarkennettu, sisäilmatutkimusten raportit julkaistaan kunnan nettisivuilla ja sisäilma-asioiden viestintää on muutoinkin kehitetty. Olemme perustaneet yksikkökohtaisia sisäilmaryhmiä sekä toteuttaneet THL:n oirekyselyn vuosiluokille 3-9. Sisäilma-asioista viestitään avoimesti kunnan verkkosivuilla www.tuusula.fi/sisailma-asiat ja toukokuussa tullaan pitämään kaikille avoin sisäilmailta.

Kunnan vetovoiman riittävyys ja väestönkasvu nähdään merkittävänä riskinä Tuusulalle. Kunnan onkin huolehdittava, että kunta on vetovoimainen sekä nykyisten että uusien asukkaiden ja alueelle sijoittuvien yritysten näkökulmasta. Vuonna 2017 kunnan saama muuttovoitto ja luonnollinen väestönkasvu eivät ole olleet toivotulla tasolla. Vuoden 2018 alussa (tammi-huhtikuu) väestönkasvu näyttää piristymisen merkkejä. Maailmanlaajuinen kaupungistumisilmiö vaikuttaa myös Uudellamaalla ja Tuusulan tulisi kyetä varmistamaan kasvunäkymänsä muuttovassa toimintaympäristössä. Kunnan vetovoiman riittävyyteen on yhä enemmän kiinnitettävä huomiota ja sen eteen on tehtävä töitä, jotta väestönkasvu ja elinvoiman kasvu saadaan kunnan tavoitteita tukevaksi. Kunnan vetovoiman riittävyys ja väestönkasvu nähdään haasteena myös Rykmentinpuiston alueen rakentumisen näkökulmasta. Myös uusien yritysten määrästä ja yhteisöverotulojen kehityksestä on huolehdittava.

Rykmentinpuiston ja Hyrylän keskustan toteutuksen viivästyminen on kunnalle merkittävä riski. Etelä-Tuusulan kehittämiseen on suunnattu ja suunnataan lähivuosina merkittäviä investointeja ja yksi uhkakuvista on, että alue ei houkuttele asukkaita ja lähde rakentumaan kunnan tavoitteiden mukaisesti. Alueen kehittämiseen ja rakentamiseen kiinnitetty investoinnit muodostavat kunnalle raskaan velkataakan. Yleinen taloustilanteen kehitys ja sitä kautta alueen mahdollisten toteuttajien löytäminen ovat aiheuttaneet huolta Rykmentinpuiston toteutuksen etenemiselle. Suomen talouden piristyminen edesauttaa toivottavasti myös Rykmentinpuiston toteutusta. Riskin hallintakeinoja ovat mm. joukkoliikenteen ja liikkumisratkaisujen kehittäminen, hyvä johtaminen, ennakoiva markkinointi, riittävä viestintä ja vuorovaikutus, yhteisen sitoutuminen varmistaminen toteutuksen edistämiseksi suunnitellussa aikataulussa sekä tarmokkaat toimet alueen mahdollisten toteuttajien löytämiseksi.

Yksi kunnan vetovoimaisuuden osatekijä on merkittävä riski *Sisäisen liikenteen palvelutason kehittäminen* ja tuntuva riski *joukkoliikenteen palvelutaso ja sen ylläpitäminen*. Vuonna 2017 tehtiin päätös liittyä HSL-kuntayhtymään ja tällä päätöksellä nähdään olevan vaikutusta kunnan vetovoimaan pitkällä tähtäimellä. HSL:n linjastosuunnittelussa tulee huomioida myös kunnan sisäisen liikenteen palvelutaso ja sitä täydentämään on luotava liikkuminen palveluna ratkaisuja.

Focus-alueen maanhankinta ja toteutus on nostettu tuntuvaksi riskiksi vuoden 2018 riskiympyrällä. Focus-alue lentokentän pohjoispuolella on yksi kunnan vetovoimaisempia ja potentiaalisimpia alueita ja sen toteutuksen varmistamiseen tulee osoittaa riittävä keinovalikoima.

Hajanaisen yhdyskuntarakenteen ja tehottoman palveluverkon kustannukset ovat myös kunnalle merkittävä riski. Kesällä 2017 alkaneella valtuustokaudella on tehtävä linjaukset palveluverkon tulevaisuudesta. Sote- ja maakuntauudistuksen myötä kunnan tulopohja puolittuu samalla, kun koko nykyinen kiinteistömassa jää kunnan omistukseen ja ylläpitoon. *Kiinteistöihin ja infraan kohdistuva korjausvelan kasvu* on keskeisiä toiminnan kustannuksia nostavia tekijöitä. Vanhenevat kiinteistöt ja ajanmukaisten toimitilojen puute voi olla uhka tuottavalle työnteolle, kuntalaisten ja henkilöstön terveydelle sekä kunnan vetovoimalle ja imagolle. Kunnassa on käynnissä merkittäviä hankkeita kunnan kiinteistöjen kohentamiseksi ja *palveluverkon kustannusten ja kiinteistöjen korjausvelan hallitsemiseksi*. Käyttötalouden (infra ja kiinteistöt) määrärahat eivät kuitenkaan riitä kaikkiin tarvittaviin vuosikorjauksiin uudiskohteiden ja sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen korjauksen ollessa etusijalla.

Uutena riskinä riskiympyrälle on nostettu *Tietosuoja-asetuksen velvoitteiden täyttäminen*, joka haastaa kunnan ripeisiin toimenpiteisiin. EU:n yleinen tietosuoja-asetus patistaa rekisterinpitäjiä ja yrityksiä tarkistamaan tietosuojakäytäntöjensä lainmukaisuuden eli tekemään käytännössä 2 vuoden siirtymäaikana 25.5.2018 mennessä ns. tietosuojan/henkilötietojen käsittelyn nykytilarvion ja analyysin vastaako rekisterinpitäjän henkilötietojen käsittely- ja tietosuojakäytänteet kansallisen lainsäädännön, ja EU:n tietosuoja-asetuksen uusia vaatimuksia. Organisaatioiden tulee myös varmistaa tietoturvasa riittävyys sekä varautua ongelmatilanteisiin - myös kriisiviestintään. Uudella sääntelyllä halutaan ohjata yhteisöt ja yritykset ottamaan tietosuojaasiat kokonaisvaltaisesti huomioon jo toimintansa suunnittelussa. Tuusulassa on osoitettu resurssi ja tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttämiseen. Tietosuojavastaava on rekrytoitu ja hänen johdolla projektin on edennyt suunnitellusti ja on järjestetty lukuisia henkilöstön koulutuksia.

Kunnan taloudellisen toimintaympäristön riskit liittyvät etenkin *verorahoituksen mahdollisiin muutoksiin* sekä maakunta- ja sote-uudistukseen ja sen rahoitusratkaisuun. Kuntatalouden rakenteet muuttuvat, kun Maakuntauudistus ja sote-järjestämislain vaikutukset realisoituvat. Suurin osa kunnan tulopohjasta perustuu verotuloihin ja valtionosuuksiin. Kunnan tulopohja puolittuu sote- ja maakuntauudistuksen myötä 1.1.2020 alkaen, mutta suurin huolenaihe on valtionosuusjärjestelmän uudistus ja sen vaikutukset Tuusulalle. Merkittävänä riskinä nähdään kyky tuottaa palveluja tilanteessa, jossa resurssit heikkenevät ja palveluntarve samanaikaisesti pysyy ennallaan tai kasvaa. Näiden riskien hallintakeinoihin onkin kiinnitettävä huomioitava uutta Tuusulaa ja uutta kuntaa rakennettaessa.

Kunnan uudistumiskyky ja sote-maakuntauudistuksen vaikutukset nähdään riskinä etenkin henkilöstöresurssien, muutosjohtamisen, viestinnän, kiinteistöjen ja kuntatalouden sekä taseessa olevien velkojen näkökulmista. Kunnan uudistumiskyvystä murrosvaiheessa on huolehdittava muutoksen keskellä hyvän johtamisen edellytykset varmistamalla. Uuden kunnan rakentaminen ja maakuntaan siirtyvien palvelujen valmistelu sitoo kunnan henkilöstöä useisiin eri työryhmiin ja prosessien uudistamiseen. Uudistuvien prosessien myötä myös kuntaorganisaatiota on muutettava tukemaan uusia toimintatapoja. Vuoden 2018 alusta käyttöön otettu Keski-Uudenmaan sote-järjestämiskuntayhtymä työllistää ja sitoo myös kunnan valmisteluresurssia. Kunta on osallistunut maakuntavalmisteluun, jota Uudenmaan liitto johtaa. Kunnan edustajat ovat mukana neuvottelukunnan ja kuntajohtajien kokouksissa sekä substanssiryhmissä. Esivalmisteluna substanssiryhmien väliraportit annettiin huhtikuussa 2017. Sosiaali- ja terveystoimiala on osallistunut sekä Keski-Uudenmaan alueella toteutettaviin hankkeisiin että valtakunnallisiin sosiaali- ja terveysministeriön kärkihankkeisiin kuten ikäihmisten ja omaishoidon kärkihanke ja lapsi ja perhepalvelujen muutosohjelma (LAPE). Palvelujen kehittämisellä yhtenäisten toimintamallien

mukaisiksi sekä tukipalveluihin liittyvällä esivalmistelulla vaikutetaan osaltaan toimintojen asiakasturvalliseen siirtämiseen kunnan palvelutuotannosta maakunnan vastuulle. Muutostilanteen viestintä ja tiedonkulku eri tahojen on panostettava riittävästi.

Palvelutarpeen kasvua ei nähdä yhtä merkittävänä riskinä kuin aiempina vuosina. Vanhus- ja vammaispalveluiden asiakasmäärät ovat kasvussa, mutta samalla palvelutarjontaa on kehitetty kevyempiin hoitomuotojen sekä kotiin vietävien ja kotona asumista tukevien palveluiden osalta. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja ei ole kuntatasoisen päätöksen perusteella nostettu. Palvelutarpeen osalta kasvua on odotettavissa yläkouluikäisten osalta, jota kasvattaa Mäntsälän kanssa tehty kuntayhteistyösopimus. Työttömyyden kasvu on taittunut. Mielenterveyskuntoutujien palveluasumisen tarvetta on voitu vähentää ja lisäpaikkojen tarvetta estää tuottamalla kunnan omana toimintana tukipalveluita asiakkaiden kotiin. Jälkihuoltoon uorten palveluista kolme neljäsosaa on järjestetty kunnan omana toimintana ja kustannukset asiakasta kohti ovat vähentyneet. Maahanmuuton lisääntymiseen varauduttiin kunnassa kotouttamisohjelman päivityksellä ja maahanmuuttajien vastaanottoa valmistelevassa työryhmässä. Vastaanoton vaatima resursointi korjaantui syksyllä 2016, kun maahanmuuttokoordinaattori ja pakolaisohjaaja aloittivat työnsä. Tavoite tarjota hyvä alku kunnassa Tuusulaan asettuville pakolaisille ja kehittää kunnan vastaanottopalveluita heidän tarpeidensa mukaan on onnistunut. Kunnan henkilöstöä myös koulutetaan kohtaamaan monikulttuurisuutta.

Talouden heikkenemisen seurauksena vuonna 2015 toteutetut lomautukset ja irtisanomiset nostivat *henkilöstön osaamisen ja motivaation laskun* sekä *työnantajakuvaan huonontumisen* kunnan merkittäviksi riskeiksi. Näiden riskien hallitsemiseksi kunnassa käynnistettiin mm. esimiesvalmennukset johtamiskulttuurin kehittämiseksi. Myös rekrytointiprosessin ja työnantajakuvaan kehittäminen käynnistettiin. Vuonna 2017 nämä riskit nähtiin tuntuvin kuntakenttään yleisesti kohdistuvien muutosten takia sekä Tuusulan osalta myös poliittisen johtamisjärjestelmän muutoksesta johtuen. Muutosprosessit nähtiin toiminnan uhkana etenkin, mikäli niiden läpiviennissä ei riittävästi panosteta muutoksen tukeen, henkilöstön osallistamiseen ja viestintään. Vuoden 2018 riskiymyrällä *työnantajakuvaan huonontuminen* on laskettu kohtalaiseksi riskiksi ja *muutosjohtaminen ja henkilöstön motivaatio* nähdään tuntuvin riskinä uuden Tuusulan rakentamiseen (uuden kunnan rakentaminen ja maakuntaan siirtyvät palvelut) liittyen. Uuden kunnan rakentamiseen, maakuntauudistukseen ja sote-kuntayhtymän rakentamiseen liittyvä epävarmuus kuormittaa henkilöstön jaksamista ja sitoutumista. Myös valmistelussa olevat varhaiskasvatuslain muutokset saattavat vaikuttaa varhaiskasvatuksessa työskentelevän henkilöstön motivaatioon, sillä muutoksella on vaikutusta henkilöstön kelpoisuuksiin.

Vapaaehtoisen kuntayhteistyön etenemisessä on eletty erilaisia vaiheita. Tuusula erkaantui kuntaliitosselvityksestä vuonna 2015 ja on sen jälkeen keskittynyt vapaaehtoisen yhteistyön mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja synergioiden saavuttamiseen. Sote- ja maakuntauudistukseen kytkeytyvän Keski-Uudenmaan sote-järjestämiskuntayhtymä toteutui vuoden 2018 alusta. Kesäkuussa 2018 Tuusula tekee päätöksen siirtääkö se myös palveluiden tuottamisvastuun sote-järjestämiskuntayhtymälle. Soten esimiehille ja henkilökunnalle on järjestetty Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään liittyviä infotilaisuuksia ja siten pyritty hallitsemaan muutokseen liittyviä henkilöstöriskejä..

Toukokuussa 2017 päättyneellä valtuustokaudella ovat *strategian ohjaavuus ja taloudellinen päätöksentekokyky* sekä *strategisten ja muiden hankkeiden läpivientikyky* olivat merkittäviä riskejä, jotka myös osin realisoituivat. Valtuustokauden vaihtuessa ja uuden johtamisjärjestelmän käyttöönotossa sekä strategiaa uudistettaessa on kiinnitetty huomiota yhteisten linjausten tekemiseen ja niihin sitoutumiseen. *Strategian ohjaavuus ja läpivienti sekä taloudellinen päätöksentekokyky* on varmistettava käynnistyneellä valtuustokaudella. Kunnan on myös yhä enemmän priorisoitava toimintaansa ja kehitystyötä ohjelma- ja projektisalkun johtamisen kautta sekä vieävä eteenpäin toimintatapojen muutosta. Henkilöstön vaihtuvuuden kautta tulisi myös ohjata resursseja suorittavasta työstä asiantuntijatyöhön ja kehittämiseen.

Viime valtuustokaudella *kyberturvallisuushkien kasvaminen, jatkuvuudenhallinta ja tietoliikennehäiriöt* nousivat tuntuvaksi riskiksi. Vuodelle 2018 riskiarvio nostettiin merkittäväksi. Jo lyhyet häiriöt tietoliikenteessä haittaavat merkittävästi asiakaskohtaamisia ja työntekoa. Pidempien katkosten aikana suurta osaa työtehtävistä ei kyetä hoitamaan, kuntalaiset ja asiakkaat eivät saa palvelua ja kunnalle koituu merkittävää taloudellista haittaa näiden riskien toteutuessa. Riskien hallitsemiseksi on kiinnitetty huomiota tietoturvaan ja kyberturvallisuushkien torjuntaan, jatkuvuudenhallinnan edellytyksistä huolehtimiseen ja varautumiseen. Myös kunnan laatimissa sopimuksissa tulee kiinnittää huomiota jatkuvuuden hallintakeinoihin. Alkuvuonna 2018 kyberturvallisuusriskit ovat kunnan näkökulmasta kasvaneet. Erilaiset tietojenkalasteluyritykset ovat lisääntyneet voimakkaasti, minkä johdosta käyttäjiä on tiedotettu asiasta useamman kerran. Silti riski sille, että kunnan tietoja voi päätyä lähinnä käyttäjien sähköposteista sekä intranetistä ulkopuolisille tahoille on kohtuullisen suuri. Tämän lisäksi riski laajoille virusepidemioille on edelleen olemassa eikä riskiä voida kokonaan eliminoida. Myös laajat tietoliikenteen häiriötilanteet ovat aiheuttaneet pahoja häiriöitä IT-palveluille pääkaupunkiseudulla ja tästä aiheutuu kohtalainen riski myös Tuusulan IT-palveluille. Sisäministeriö on varoittanut mahdollisesti kuntiin kohdistuvien kyberhyökkäysten lisääntymisestä EU:n tietosuoja-asetuksen vaikutuksesta. Kuntien rekisterit kiinnostavat myös kyberrikollisia.

Tuusulassa on isoja pohjavesialueita ja *pohjavesien pilaantuminen* on yksi kunnan riskiympyrälle nostetuista kohtalaisista riskeistä. Tämän riskin hallitsemiseksi tehdään määrätietoisesti töitä kunnassa ja yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuositarkastuksissa. Tilinpäätökseen sisältyvässä toimintakertomuksessa kunnanhallitus antaa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä selonteon konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnanhallituksen riskiarviot ja selonteot perustuvat kuntaorganisaation, toimielinten ja tytäryhteisöjen hallitusten toimintakertomuksissaan antamiin selontekoihin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, niissä havaittuihin puutteisiin ja toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi. Selonteot perustuvat dokumentoituun arviointiaineistoon.